
**STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY KOWALEWO
POMORSKIE NA LATA 2022-2030**

**GMINA KOWALEWO POMORSKIE
POWIAT GOLUBSKO-DOBZYŃSKI
WOJEWÓDZTWO KUJAWSKO-POMORSKIE**

KOWALEWO POMORSKIE 2022

Opracowanie:

Westmor Consulting

Urszula Wódkowska

Biuro: ul. Królewiecka 27, 87-800 Włocławek

Siedziba: ul. 1 Maja 1A, 87-704 Bądkowo

Zespół autorów pod kierownictwem Karoliny Drzewieckiej – Kierownika Projektu:

Joanna Kaszubska – Konsultant

Mateusz Grzelak – Młodszy Analityk

Spis treści

Wstęp.....	4
1. Wnioski z diagnozy.....	9
2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym, kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych i oczekiwane rezultaty planowanych działań	23
3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy	37
4. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie	41
4.1. Kluczowe uwarunkowania rozwojowe gminy Kowalewo Pomorskie	41
4.2. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie	44
5. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań	47
6. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy Kowalewo Pomorskie	48
7. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	49
8. Źródła finansowania Strategii Rozwoju	52
Spis tabel i rysunków.....	65

Wstęp

Strategia rozwoju jest planem osiągnięcia długofalowych zamierzeń, implikując przejście ze stanu istniejącego do pożądanego, wyrażonego w wizji rozwoju. Strategia rozwoju stanowi najważniejszy dokument przygotowywany przez samorząd gminny, który określa priorytety i cele rozwoju społeczno-gospodarczego danej jednostki.

Niniejszy dokument strategiczny stanowi również podstawę do opracowania i wdrażania projektów współfinansowanych m.in. ze środków zewnętrznych.

W ramach prac nad strategią rozwoju przeprowadzono diagnozę, której celem była analiza potencjału społeczno-gospodarczego gminy Kowalewo Pomorskie, uwzględniając przy tym przestrzenne uwarunkowania. Diagnoza stanowi punkt wyjścia do konstruowania kierunków działań, a następnie celów strategicznych i działań¹.

Na podstawie wniosków z przeprowadzonej analizy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy w Strategii Rozwoju przedstawiono plan działań do 2030 roku. Określone zostały następujące elementy: misja i wizja rozwoju, cele strategiczne i operacyjne oraz sposób realizacji i finansowania Strategii, ze wskazaniem podmiotów zaangażowanych w jej wdrażanie. Ponadto przedstawiono działania, które pozwolą osiągnąć zakładane długookresowe cele strategiczne.

UWARUNKOWANIA PROGRAMOWE

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Kowalewo Pomorskie na lata 2022-2030 stanowi dokument bazowy, który określa, jakie działania powinny być wdrażane, aby wspierać dalszy rozwój gminy, przede wszystkim w sferze społecznej i gospodarczej, ale także wpływać na ożywienie sfery kulturalnej i turystycznej z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju. Przy jej formułowaniu, pod uwagę wzięto założenia obowiązujących dokumentów strategicznych wyższego rzędu, tj.:

- Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),
- Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030;
- Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r.;
- Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+.

Poniżej dokonano opisu zgodności założeń strategicznych gminy Kowalewo Pomorskie z dokumentami wyższego rzędu.

---

¹ Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych na potrzeby opracowania Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Kowalewo Pomorskie na lata 2022-2020 stanowi odrębny raport. W niniejszej Strategii uwzględniono najważniejsze wnioski z diagnozy.

STRATEGIA NA RZECZ ODPOWIEDZIALNEGO ROZWOJU DO ROKU 2020 (Z PERSPEKTYWA DO 2030 R.)

Strategia została przyjęta uchwałą Nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie przyjęcia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (M.P. 2017 poz. 260). Głównym celem Strategii jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.

W dokumencie określono następujące cele szczegółowe:

- cel szczegółowy I – trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną
- cel szczegółowy II – rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony
- cel szczegółowy III – skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu

Cele zakładane do realizacji przez gminę Kowalewo Pomorskie wpisują się w cele i kierunki działań zawarte w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, głównie w cel szczegółowy III – skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu, kierunek interwencji – zwiększenie efektywności programowania rozwoju poprzez zintegrowanie planowania przestrzennego i społeczno-gospodarczego oraz zapewnienie realnej partycypacji społecznej, a także cel szczegółowy II – rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony, kierunki interwencji – aktywne gospodarczo i przyjazne mieszkańcom miasta, rozwój obszarów wiejskich i wzmocnienie sprawności administracyjnej samorządów terytorialnych oraz ich zdolności do współpracy z partnerami na rzecz rozwoju.

KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO 2030

Jest to podstawowy dokument strategiczny polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. i został przyjęty przez Radę Ministrów uchwałą nr 102 z dnia 17 września 2019 r. (M.P. 2019 poz. 1060). Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 rozwija postanowienia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.).

Głównym celem polityki regionalnej jest efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co stworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.

Powyższy cel realizowany jest poprzez trzy cele szczegółowe polityki regionalnej:

1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.
2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych.
3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Założenia strategiczne gminy Kowalewo Pomorskie zostały określone z uwzględnieniem postanowień Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030.

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU TRANSPORTU DO 2030 ROKU

Strategia została przyjęta przez Radę Ministrów uchwałą nr 105 z dnia 24 września 2019 r. (M.P. z 2019 r. poz. 1055).

Cel główny Strategii brzmi: Zwiększenie dostępności transportowej oraz poprawa bezpieczeństwa ruchu uczestników i efektywności sektora transportowego, przez tworzenie spójnego, zrównoważonego, innowacyjnego i przyjaznego użytkownikowi systemu transportowego w wymiarze krajowym, europejskim i globalnym. Zrealizowanie powyższego celu wymagać będzie osiągnięcia następujących kierunków interwencji:

- kierunek interwencji 1: budowa zintegrowanej, wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce;
- kierunek interwencji 2: poprawa sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym;
- kierunek interwencji 3: zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności;
- kierunek interwencji 4: poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu oraz przewożonych towarów;
- kierunek interwencji 5: ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko;
- kierunek interwencji 6: poprawa efektywności wykorzystania publicznych środków na przedsięwzięcia transportowe.

Założenia strategiczne gminy Kowalewo Pomorskie, obejmujące wykorzystanie potencjału ze względu na położenie i dostępność komunikacyjną, a także dalsze prace w zakresie rozwoju i modernizacji infrastruktury drogowej, wpłyną na osiągnięcie celu głównego Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r.

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO DO 2030 ROKU – STRATEGIA PRZYSPIESZENIA 2030+

Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+ przyjęta została uchwałą nr XXVIII/399/20 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 21 grudnia 2020 roku.

Celem nadrzędnym Strategii jest: „Jakość życia typowa dla wysoko rozwiniętych regionów europejskich”.

Cel ten zamierza się osiągnąć poprzez koncentrację działań w czterech obszarach tematycznych rozwoju, dla których określone zostały następujące cele główne i operacyjne:

— Obszar Społeczeństwo:

- Cel główny: 1. Skuteczna edukacja:
  - Podniesienie jakości kształcenia i wychowania,
  - Edukacja dla gospodarki opartej na wiedzy i nowoczesnych technologiach,
  - Kształtowanie środowiska edukacyjnego,
  - Rozwój szkolnictwa wyższego,
- Cel główny: 2. Zdrowe, aktywne i zamożne społeczeństwo:
  - Aktywność społeczna i rozwój społeczeństwa obywatelskiego,
  - Rozwój wrażliwy społecznie,
  - Zdrowie,
  - Kultura, sztuka i dziedzictwo narodowe,
  - Sport i aktywność fizyczna.

— Obszar Gospodarka:

- Cel główny: 3. Konkurencyjna gospodarka:
  - Odbudowa gospodarki po COVID-19,
  - Innowacyjna gospodarka–nauka, badania i wdrożenia,
  - Rozwój przedsiębiorczości,
  - Rozwój sektora rolno-spożywczego,
  - Rozwój turystyki,
  - Internacjonalizacja gospodarki,
  - Nowoczesny rynek pracy,

— Obszar Przestrzeń:

- Cel główny: 4. Dostępna przestrzeń i czyste środowisko:
  - Infrastruktura rozwoju społecznego,
  - Środowisko przyrodnicze,
  - Przestrzeń kulturowa,
  - Przestrzeń dla gospodarki,
  - Infrastruktura transportu,
  - Infrastruktura techniczna,
  - Czysta energia i bezpieczeństwo energetyczne,
  - Potencjały endogeniczne.

— Obszar Spójność:

- Cel główny: 5. Spójne i bezpieczne województwo:
  - Transport publiczny,
  - Cyfryzacja,
  - Bezpieczeństwo,
  - Współpraca dla rozwoju regionu.

Wyżej wymienione cele na szczeblu wojewódzkim są spójne z celami rozwojowymi określonymi przez Strategię Rozwoju Miasta i Gminy Kowalewo Pomorskie na lata 2022-2030. Realizacja ich założeń wpłynie na osiągnięcie zakładanych efektów na terenie gminy i województwa kujawsko-pomorskiego.

PROJEKT PROGRAMU ROZWOJU POWIATU GOLUBSKO-DOBZYŃSKIEGO NA LATA 2021-2030

W Projekcie Programu Rozwoju Powiatu Golubsko-Dobrzyńskiego na lata 2021-2030 ustalono cel główny, który brzmi: *Powiat Golubsko-Dobrzyński, miejscem atrakcyjnym dla mieszkańców, przedsiębiorców i przyszłych inwestorów, zapewniającym wysoką jakość kapitału społecznego, gospodarczego i przestrzenno-funkcjonalnego, wykorzystywanego zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, przy jednoczesnym tworzeniu warunków dla aktywnej turystyki i rozwijaniu oferty kulturalnej, dążąc do promocji regionu.*

Jest to bezpośredni kierunek rozwoju Powiatu, który doprecyzowany został przez cele szczegółowe:

- Cel szczegółowy 1: Wysoka jakość i dostępność od usług publicznych wspierających osoby zagrożone wykluczeniem społecznym;
- Cel szczegółowy 2: Wysoka jakość edukacji;
- Cel szczegółowy 3. Efektywnie funkcjonująca administracja samorządowa;
- Cel szczegółowy 4: Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego;
- Cel szczegółowy 5. Rozwinięta i wysokiej jakości infrastruktura drogowa i sieciowa na terenie Powiatu.

Przy opracowaniu Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Kowalewo Pomorskie wzięto pod uwagę założenia Strategii Powiatowej. Cele i kierunki działań wskazane w Strategii gminnej są spójne z zaplanowaną interwencją w ramach Strategii powiatowej. W związku z tym dokumenty są ze sobą zgodne.

1. Wnioski z diagnozy

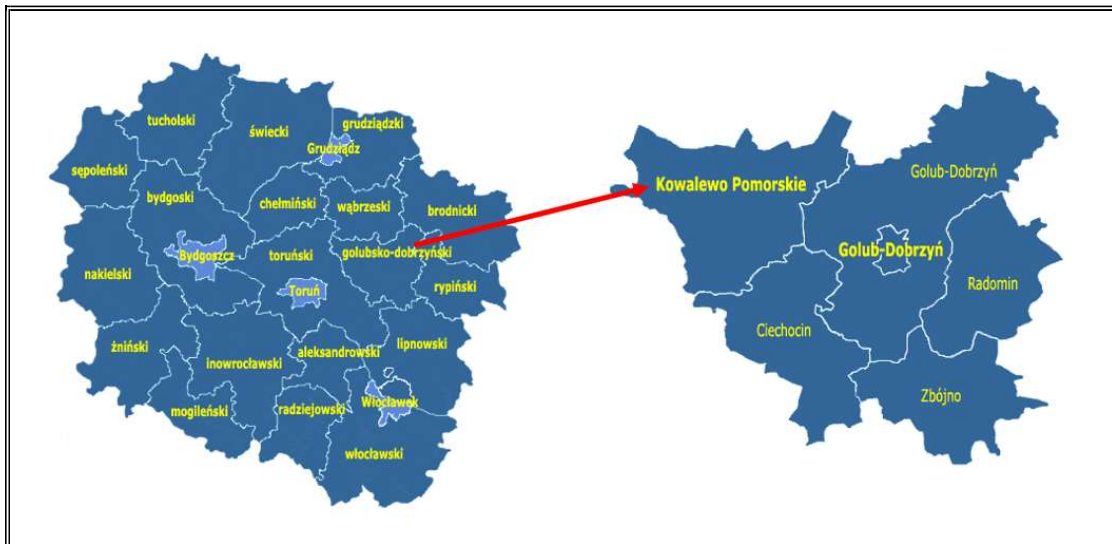
Zgodnie z art.10a ust.1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. 2021 poz. 1057) podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju przygotowuje diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych. W ramach przeprowadzonej diagnozy dokonano analizy sfery społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Ponadto uwzględniono analizę zdolności inwestycyjnej gminy Kowalewo Pomorskie i potencjału jakości życia, w tym wyniki badania ankietowego.

Kompleksowa diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy na potrzeby opracowania niniejszej Strategii Rozwoju stanowi odrębny raport.

POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE I KOMUNIKACYJNE

Gmina Kowalewo Pomorskie jest gminą miejsko-wiejską położoną w środkowo-wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, na północno-zachodnim krańcu powiatu golubsko-dobrzyńskiego.

Rysunek 1. Położenie gminy Kowalewo Pomorskie na tle województwa kujawsko-pomorskiego i powiatu golubsko-dobrzyńskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://gminy.pl/>

Obszar gminy Kowalewo Pomorskie zajmuje powierzchnię 14 081 ha, co stanowi około 0,79% powierzchni województwa kujawsko-pomorskiego i 23,07% powierzchni powiatu golubsko-dobrzyńskiego. Większość obszaru zajmują użytki rolne.

Według podziału fizycznogeograficznego Polski, obszar gminy położony jest na terytorium jednego makroregionu fizyczno-geograficznych tj. Pojezierza Chełmińsko-Dobrzyńskiego,

w którego obszarze odznaczają się mniejsze jednostki – mezoregiony. Gmina Kowalewo Pomorskie położona jest w na terenie Pojezierza Chełmińskiego oraz Doliny Drwęcy.

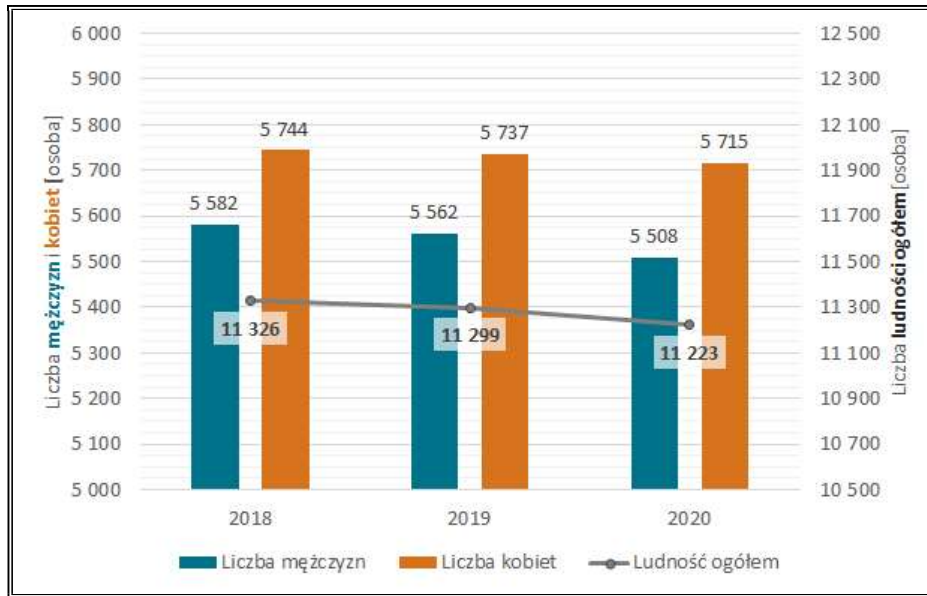
Główny układ komunikacyjny na terenie gminy Kowalewo Pomorskie tworzą: droga krajowa nr 15, drogi wojewódzkie nr 554 i 649 oraz linia kolejowa nr 353. Ponadto na odcinku około 1 km przez gminę przebiega Autostrada A1.

Według przeprowadzanych Generalnych Pomiarów Ruchu przez GDDKiA w roku 2020, średni ruch dobowy pojazdów na drodze krajowej nr 15 wyniósł 13 422 poj./dobę na odcinku gr. gminy – Wielka Łąka – Kowalewo Pomorskie oraz 15 159 poj./dobę na odcinku Kowalewo Pomorskie – Pluskowęsy – gr. gminy. Natomiast średni dobowy ruch roczny pojazdów silnikowych na sieci wszystkich dróg krajowych w Polsce wyniósł 13 574 poj./dobę. Pokazuje to duże obciążenie przepustowości drogi krajowej przebiegającej przez obszar gminy.

Dodatkowo zgodnie z wynikami przeprowadzonego w ramach diagnozy strategicznej badania ankietowego wśród mieszkańców, do najistotniejszych problemów na terenie gminy w zakresie komunikacji, zaliczono: brak obwodnicy miasta, zły stan części dróg lokalnych, niewystarczającą infrastrukturę okołodrogową (brak progów zwalniających i sygnalizacji świetlnych w newralgicznych miejscach), niewystarczającą liczbę miejsc parkingowych (m.in. w centrum miasta i okolicach ZGKiM), niewystarczającą liczbę ścieżek rowerowych, zły stan oświetlenia ulic oraz niewystarczającą liczbę chodników (m.in. odcinek Szychowo – Elzanowo).

PROCESY DEMOGRAFICZNE

Przeprowadzona diagnoza wykazała spadek liczby mieszkańców w ciągu ostatnich lat. Ogólna liczba ludności w okresie 2018-2020 zmniejszyła się o 0,91%. Wpływ na taką sytuację miał m.in. ujemny przyrost naturalny. Pozytywną aspektem jest natomiast dodatnie saldo migracji na przestrzeni ostatnich lat.

Wykres 1. Liczba ludności (wg płci) w gminie Kowalewo Pomorskie w latach 2018-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Kowalewie Pomorskim

Niekorzystnym zjawiskiem jest również starzenie się społeczeństwa spowodowane rosnącą liczbą ludności w wieku poprodukcyjnym oraz zmniejszaniem się liczby osób w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym. Zmieniająca się sytuacja demograficzna będzie w przyszłości skutkowałą zmianą popytu na usługi publiczne związane z opieką i potrzebami osób starszych.

GOSPODARKA

Na przestrzeni lat 2016-2020 liczba podmiotów gospodarczych na terenie gminy zwiększyła się o 15,40%.

Dominującymi sekcjami PKD, w których działają podmioty gospodarcze w sektorze prywatnym, według danych z 2020 roku, są: sekcja G powiązana z handlem hurtowym i detalicznym, naprawą pojazdów samochodowych, włączając motocykle (253 podmioty) oraz sekcja F związana z branżą budowlaną (194 podmioty). W sektorze publicznym dominuje sekcja L – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (16 podmiotów).

Obszar wiejski gminy ma charakter typowo rolniczy. Głównym miejscem pracy i źródłem utrzymania dla większości mieszkańców są zakłady usługowo-handlowe i produkcyjne w Kowalewie Pomorskim i pobliskich miastach oraz praca w gospodarstwach rolnych.

Wskaźniki aktywności gospodarczej na terenie gminy w latach 2016-2020 przyjmowały wartości wyższe niż średnie wartości dla powiatu golubsko-dobrzyńskiego, ale nadal kształtowały się poniżej średnich wartości dla województwa kujawsko-pomorskiego i kraju, co pokazuje, że gmina Kowalewo Pomorskie charakteryzuje się dość niskim poziomem przedsiębiorczości wśród mieszkańców.

Największymi funkcjonującymi na terenie gminy przedsiębiorstwami są m.in. Konkret Z.R. Trejderowscy Sp.j. w Wielkim Rychnowie – produkcja i konfekcja folii polietylenowej – oraz Plastica Sp. z o.o. we Frydrychowice (Pomorska strefa ekonomiczna) – wyroby medyczne, higieniczne i kosmetyczne oraz GraMar – usługi budowlane, kompleksowy serwis, wyroby ze stali, instalacje elektryczne.

W ciągu ostatnich 5 lat na obszarze gminy odnotowano spadek bezrobocia, który dotyczył wszystkich grup wiekowych wśród osób bezrobotnych, przy czym od roku 2018 zauważalne jest odwrócenie tendencji i wzrost liczby bezrobotnych. Stopa bezrobocia rejestrowanego (udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym) w gminie Kowalewo Pomorskie spadła z poziomu 7,2% w 2016 r. do 6,8% w 2020 r. Dla porównania, w powiecie golubsko-dobrzyńskim stopa ta wyniosła na koniec 2020 r. 8,1%, w województwie kujawsko-pomorskim 6,0%, a w Polsce 4,6%.

MIESZKALNICTWO

W ciągu ostatnich lat obserwuje się wzrost liczby mieszkań na terenie gminy oraz związany z nim wzrost liczby izb oraz powierzchni użytkowej mieszkań, co świadczy o korzystnym rozwoju gminy Kowalewo Pomorskie pod względem mieszkalnictwa oraz zainteresowaniem nią pod względem osiedleńczym.

ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

Brak uciążliwego przemysłu oraz bliskość ważnych form ochrony przyrody wpływa na wysokie walory przyrodnicze gminy. Obszary leśne zajmują na terenie gminy zaledwie 961 ha, czyli 6,8% jej powierzchni, co jest wartością zdecydowanie niższą od średniej wartości dla województwa kujawsko-pomorskiego (23,5%) i kraju (29,60%). Najcenniejsze pod względem bioróżnorodności tereny skupia południowa oraz zachodnia część jednostki, gdzie położone są główne obszary leśne w gminie.

Zgodnie z danymi w Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody na terenie gminy znajduje się:

- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Drwęcy,
- 7 pomników przyrody,
- 4 użytki ekologiczne.

Uzupełnieniem sfery środowiskowej są obszary zieleni urządzonej, do której na terenie gminy zaliczyć można zieleńce, zieleń uliczną, tereny zieleni osiedlowej, zieleń cmentarną oraz lasy gminne.

Gmina Kowalewo Pomorskie pod względem hydrograficznym należy do regionu wodnego Dolnej Wisły wchodzącego w skład obszaru dorzecza Wisły. Głównymi rzekami

przepływającymi przez tutejszy obszar są: Struga Kowalewska i Struga Rychnowska (prawoboczne dopływy Drwęcy) oraz Struga Toruńska. Z większych jezior wymienić można: Jezioro Kazaniec, Jezioro Głęбочek, Jezioro Jeziorek i Jezioro Mlewieckie (łącznie z Jezioro Korza).

Ocena stanu wód wykazała, że JCWP, w obszarze których leży gmina Kowalewo Pomorskie, dla których określono ocenę stanu JCWP, odznaczają się złym stanem wód.

Według Map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego, dostępnych na stronie internetowej Informatycznego Systemu Osłony Kraju, na terenie jednostki nie występuje obszar szczególnego zagrożenia powodzią od rzek.

Na terenie gminy Kowalewo Pomorskie obowiązuje Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, który jest podstawowym dokumentem planistycznym gospodarki wodnej według Ramowej Dyrektywy Wodnej. Ponadto w chwili sporządzania niniejszego Dokumentu przygotowywany jest projekt II aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze Wisły, który będzie obowiązywać w latach 2022-2027. W dokumentach tych znajdują się działania dla gminy zmierzające do poprawy stanu wód.

Według podziału Polski na 172 JCWPd, teren gminy Kowalewo Pomorskie leży na obszarze dwóch jednolitej części wód podziemnych. Są to JCWPd nr 38 (PLGW200038) i nr 39 (PLGW200039) przy czym dominująca część obszaru jednostki położona jest na terenie JCWPd nr 39. Kompleksowa ocena stanu (chemicznego i ilościowego) JCWPd badanych w ramach monitoringu diagnostycznego w roku 2019, wykonana przez PIG-PIB, wykazała stan ogólny dobry JCWPd nr 38 i 39. Najbliższym Głównym Zbiornikiem Wód Podziemnych jest zlokalizowany około 13 km na wschód i południe od granic gminy Zbiornik rzeki dolna Wisła (nr 141) o powierzchni 724,00 km².

OŚWIATA

W 2020 roku na terenie gminy Kowalewo Pomorskie funkcjonowały cztery szkoły podstawowe z oddziałami przedszkolnymi i Przedszkole Publiczne, dla których gmina Kowalewo Pomorskie była organem prowadzącym. Ponadto, funkcjonowały następujące placówki oświatowe, dla których gmina jest organem rejestrującym: Szkoła Podstawowa w Mlewie, której założycielem jest Wiejskie Stowarzyszenie Edukacyjno – Kulturalne „TRIO” w Mlewie, Niepubliczne Przedszkole Entliczek-Pentliczek w Kowalewie Pomorskim oraz Terapeutyczny Punkt Przedszkolny w Kowalewie Pomorskim, który od 1 września 2020 roku został przekształcony w Niepubliczne Przedszkole Terapeutyczne w Kowalewie Pomorskim.²

---

² Raport o stanie Gminy Kowalewo Pomorskie za rok 2020.

Na terenie Kowalewa Pomorskiego funkcjonuje niepubliczny żłobek „Promyczek” oraz Zespół Szkół w Kowalewie Pomorskim, w skład którego wchodzi: Technikum im. Lecha Wałęsy, Branżowa Szkoła I stopnia im. Lecha Wałęsy, Branżowa Szkoła II stopnia oraz Liceum Ogólnokształcące dla dorosłych im. Lecha Wałęsy w Kowalewie Pomorskim.

Każda ze szkół w gminie zapewnia dostęp do wykwalifikowanej kadry oraz bogatej oferty dydaktycznej. Baza dydaktyczna szkół jest systematycznie uzupełniana o nowoczesne pomoce dydaktyczne, sprzęt sportowy i inne narzędzia do prowadzenia zajęć edukacyjnych.

W latach 2016-2020 dla szkół podstawowych i gimnazjów z obszaru gminy współczynnik skolaryzacji brutto kształtował się na poziomie poniżej 100%. Skolaryzacja poniżej 100% świadczy o tym, że część uczniów uczy się w placówkach oświatowych poza terenem gminy.

Analizując wyniki egzaminu ósmoklasisty i dawniej przeprowadzanego egzaminu gimnazjalnego w szkołach na terenie gminy, można zauważyć, że wyniki osiągnięte przez uczniów uczęszczających do tutejszych szkół, były przeważnie wyższe niż średnie wyniki dla powiatu golubsko-dobrzyńskiego i niższe od średnich wyników dla województwa kujawsko-pomorskiego.

Zgodnie z przeprowadzonym badaniem ankietowym wśród mieszkańców, do najistotniejszych problemów na terenie gminy w zakresie oświaty, zaliczono niewystarczającą ofertę edukacyjną dla młodzieży (m.in. w zakresie kierunków technicznych).

KULTURA, TURYSTYKA, SPORT I REKREACJA

Na terenie gminy Kowalewo Pomorskie zadania z zakresu popularyzacji kultury, turystyki i rekreacji realizuje przede wszystkim Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury im. Władysława Stanisława Reymonta w Kowalewie Pomorskim. Ośrodek prowadzi wielokierunkową działalność w dziedzinie rozwoju i upowszechniania regionalnej, narodowej i światowej kultury wśród mieszkańców gminy Kowalewo Pomorskie. Jego celem jest pozyskanie i przygotowanie środowiska do aktywnego uczestnictwa w kulturze oraz współtworzenie jej wartości.

Oprócz powyższej instytucji, ważną funkcję kulturalną pełni również Miejska Biblioteka Publiczna, jednostki oświatowe oraz świetlice wiejskie i wiejskie domy kultury, które są uzupełniającym miejscem spotkań mieszkańców oraz animatorem życia kulturalnego na wsi.

Ponadto działają organizacje i stowarzyszenia pozarządowe realizujące zadania z zakresu zaspokajania kulturalnych potrzeb mieszkańców oraz kreowania kulturalnej tożsamości tego regionu.

Zadania z zakresu popularyzacji sportu realizują przede wszystkim jednostki oświatowe oraz pozarządowe organizacje sportowe. Głównymi obiektami sportowymi są: kompleks sportowy przy ul. Chopina 26 w skład którego wchodzi: stadion piłkarski z bieżnią tartanową, boisko

plażowe zintegrowane, boisko wielofunkcyjne, boisko ORLIK, skatepark, place zabaw, siłownia zewnętrzna, pływalnia na ul. Jana Pawła II 2a w Kowalewie Pomorskim oraz obiekty sportowe na terenach wiejskich.

Do walorów turystycznych zaliczyć można kompleksy lasów w południowej i zachodniej części gminy oraz zabytki i obiekty zabytkowe.

Zgodnie z badaniem ankietowym wśród mieszkańców, do najistotniejszych problemów na terenie gminy w zakresie infrastruktury kulturowej i rekreacyjno-wypoczynkowej, zaliczono: niewystarczającą infrastrukturę rekreacyjno-wypoczynkową w centrum miasta dla dzieci i młodzieży oraz niewystarczającą liczbę imprez i wydarzeń kulturalnych dla młodzieży.

OCHRONA ZDROWIA

Ochronę zdrowia na terenie gminy Kowalewo Pomorskie zapewniają 2 niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej, 4 niepubliczne gabinety stomatologiczne, 3 apteki oraz 1 punkt apteczny.

Dostęp mieszkańców do specjalistycznej opieki medycznej i szpitala zapewniają pobliskie miasta, głównie Golub-Dobrzyń.

POMOC SPOŁECZNA

Ustawowe zadania pomocy społecznej wypełnia Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kowalewie Pomorskim, funkcjonujący przy ul. św. Mikołaja 5. Według danych Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kowalewie Pomorskim liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w latach 2016-2020 na terenie gminy Kowalewo Pomorskie zmniejszyła się o 16,86%. W tym samym okresie udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem spadł o 3,0 p. proc. do poziomu 5,1%.

Głównymi powodami przyznawania pomocy społecznej w roku 2020 r. przez MGOPS w Kowalewie Pomorskim było ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba.

Ponadto na terenie gminy działają następujące podmioty wspierające pracę Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej:

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Kowalewie Pomorskim,
- Punkt Informacyjno – Konsultacyjny dla Osób z Problemem Alkoholowym w Kowalewie Pomorskim,
- Specjalistyczna Poradnia Rodzinna – Stowarzyszenie Specjalistyczna Pomoc Rodzinom „Nadzieja” punkt w Kowalewie Pomorskim,

- Stowarzyszenie SURSUM CORDA z siedzibą w Nowym Sączu – Punkt nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnych porad obywatelskich mieszczący się w Miejsko Gminnym Ośrodku Kultury w Kowalewie Pomorskim,
- Porady psychologiczne udzielane przez psychologa zatrudnionego przez gminę Kowalewo Pomorskie,
- Dzienny Dom Pobytu im. Siostry Moniki – Teresy Gojtowskiej w Kowalewie Pomorskim,
- Świetlica Socjoterapeutyczna w Kowalewie Pomorskim.

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Na obszarze gminy znajduje się:

- 12 jednostek ochotniczej straży pożarnej,
- Posterunek policji w Kowalewie Pomorskim,
- Podstacja pogotowia ratunkowego przy ul. Brodnickiej 1,

Liczba przestępstw na tym terenie w latach 2016-2018 zwiększyła się o 36,92%, natomiast liczba przestępstw w kategorii 17x7 (kradzież, kradzież pojazdu, włamanie, uszkodzenie mienia, rozbój i wymuszenie rozbójnicze, bójka i pobicie oraz uszkodzenie ciała) zmniejszyła się o 18,52%.

W latach 2018-2020 odnotowywano głównie małe pożary oraz lokalne miejscowe zagrożenia. Widoczny jest również spadek liczby pożarów oraz miejscowych zagrożeń na przestrzeni 3 ostatnich lat.

Zgodnie z badaniem ankietowym przeprowadzonym wśród mieszkańców, do najistotniejszych problemów na terenie gminy w zakresie bezpieczeństwa, zaliczono zbyt małą liczbę kamer monitoringu miejskiego.

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Na terenie gminy Kowalewo Pomorskie ciepło odbiorcom dostarczane jest za pomocą indywidualnych kotłowni i systemów grzewczych, które zaspokajają potrzeby budynków mieszkalnych oraz obiektów publicznych. Na terenie miasta funkcjonują trzy kotłownie na gaz przy ulicy Konopnickiej 6 o mocy 1,681 MW zaopatrująca w ciepło Spółdzielnię Mieszkaniową Kowalewo Pomorskie, Urząd Miejski, Szkołę Podstawową im. Marii Konopnickiej w Kowalewie Pomorskim, budynki wspólnot przy ul. Fosa Jagiellońska 8 i 10 oraz Szkolna 7 oraz Centrum Rekreacji i Sportu, kotłownia na olej opałowy przy ulicy Św. Mikołaja 5 o mocy 0,130 MW zaopatrująca w ciepło MGOPS oraz centralę telefoniczną Orange S.A. oraz kotłownia na gaz w budynku mieszkalno-administracyjnym przy ul. Brodnickiej 1 o mocy 0,060 MW.

Funkcjonuje natomiast sieć gazowa, która zlokalizowana jest głównie na terenie miasta Kowalewo Pomorskie. Liczba osób korzystająca z infrastruktury gazowej w roku 2020 wyniosła

2 819 osób (24,7% wszystkich mieszkańców gminy) i zmniejszyła się ona o 12,64% w stosunku do roku 2016.

Długość czynnej sieci sanitarnej ogółem, w roku 2020, wyniosła 40,8 km i na przestrzeni lat 2016-2020 wzrosła o 2,2 km tj. 5,70%. Wg danych GUS w roku 2020 do sieci kanalizacyjnej podłączonych było 30,8% wszystkich budynków mieszkalnych z terenu gminy Kowalewo Pomorskie. Na obszarze gminy zgodnie z uchwałą nr XXV/206/20 Rady Miejskiej w Kowalewie Pomorskim z dnia 29 grudnia 2020 r. wyznaczono aglomeracje Kowalewo Pomorskie o RLM 5 277 z oczyszczalnią ścieków w Kowalewie Pomorskim.

Natomiast długość wodociągowej czynnej sieci rozdzielczej (bez przyłączy) w roku 2020 wyniosła 290 km i na przestrzeni lat 2016-2020 wzrosła o 0,4 km tj. 0,14%. Wg danych GUS w roku 2020 do sieci wodociągowej podłączonych było 97,6% wszystkich budynków mieszkalnych z terenu gminy Kowalewo Pomorskie. Badania jakości wody stwierdziły przydatność wody do spożycia przez ludzi i brak istotnych zagrożeń dla zdrowia konsumentów korzystających z wody z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia na terenie gminy.

Gmina Kowalewo Pomorskie posiada zadowalający stan sieci energetycznej oraz uporządkowany system gospodarki odpadami. Na jej terenie wykorzystywane są odnawialne źródła energii, w szczególności energia słoneczna (instalacje fotowoltaiczne na dachach budynków prywatnych i użyteczności publicznej) oraz wiatraki.

Zgodnie z badaniem ankietowym przeprowadzonym wśród mieszkańców, do najistotniejszych problemów na terenie gminy w zakresie infrastruktury technicznej, zaliczono: brak większego dostępu do sieci gazowej (głównie na obszarach wiejskich, niewystarczający stan infrastruktury wodno-kanalizacyjna oraz niewystarczający stan sieci światłowodowej).

ANALIZA ZDOLNOŚCI INWESTYCYJNEJ

Zgodnie z danymi ze sprawozdań z wykonania budżetu z ostatnich 5 lat, gmina osiągała coraz wyższe dochody. Ich wartość wzrosła o 17 379 498,21 zł tj. 36,98%, z czego dochody majątkowe wzrosły o 5 167 542,36 zł, a dochody bieżące o 12 211 955,85 zł. W latach 2016-2017 i w roku 2020 wypracowywano nadwyżkę budżetową, co uznać należy za pozytywny aspekt planowania i wykonywania dochodów i wydatków bieżących w gminie.

ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

Obszar gminy Kowalewo Pomorskie zajmuje powierzchnię 141 km², co stanowi około 0,79% powierzchni województwa kujawsko-pomorskiego i 23,07% powierzchni powiatu golubsko-dobrzyńskiego. Miasto stanowi 3% całej powierzchni gminy, a pozostałe 97% to tereny

wiejskie.³ Użytki rolne stanowią 85,1% powierzchni gminy, przy czym grunty orne zajmują 77,6% ogólnej powierzchni gminy. Obszary leśne zajmują zaledwie 961 ha, czyli 6,8% powierzchni gminy, a grunty zabudowane i zurbanizowane. Pod względem ogólnej powierzchni gruntów zabudowanych i zurbanizowanych stanowią one około 4,6% powierzchni gminy. Największą powierzchnię w tej kategorii zajmują drogi, na następnej pozycji znajdują się tereny mieszkaniowe oraz tereny kolejowe.

Sieć osadnicza gminy rozkłada się stosunkowo równomiernie. Koncentracja zabudowy występuje w granicach Kowalewa Pomorskiego (z wyraźnie odznaczającą się zabudową w rejonie stacji kolejowej, która mimo znacznej odległości od centrum administracyjnie należy do miasta). Podobna sytuacja, chociaż na mniejszą skalę, widoczna jest w południowo-zachodniej części gminy, w okolicy miejscowości Wielka Łąka - trzeciej pod względem liczby mieszkańców miejscowości w gminie oraz w miejscowości Wielkie Rychnowo, położonej w zachodniej części gminy.⁴

Większe zagęszczenie sieci osadniczej w gminie obserwuje się wzdłuż najważniejszych szlaków komunikacyjnych tj. drogi krajowej nr 15 oraz dróg wojewódzkich nr 545 i nr 649.

Aktualnie gmina posiada 29 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obejmujących obszar na terenie miasta i gminy o powierzchni ok. 1 592 ha. Stanowi to ok. 11,5% ogólnej powierzchni gminy. Widoczne jest znaczne zróżnicowanie pod względem powierzchni dla planów przygotowanych dla terenu miasta, a tymi regulującymi zagospodarowanie terenu wiejskiego. Największe powierzchniowo plany obejmują tereny wiejskie w północno-zachodniej części gminy, w okolicy miejscowości Mlewiec, Srebrniki, Mariany i Wielkie Rychnowo i ustalają dla tych terenów typowe formy zagospodarowania na terenach wiejskich oraz również przewidują lokalizację elektrowni wiatrowych. Jeżeli chodzi o miasto Kowalewo Pomorskie i tereny bezpośrednio do niego przylegające (głównie w miejscowości Frydrychowo) widoczne jest większe zróżnicowanie. Oprócz zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej występują również obszary z przeznaczeniem dla zabudowy wielorodzinnej, zieleni parkowej, przemysłu czy też usług (wraz z usługami publicznymi).

---

³ Dane z Głównego Urzędu Statystycznego.

⁴ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Kowalewo Pomorskie

ANALIZA SWOT**Tabela 1. Analiza SWOT – przestrzeń i środowisko**

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Korzystne położenie geograficzne i dostępność szlaków komunikacyjnych, • bliskość Autostrady A1, • przebiegająca przez obszar gminy droga krajowa nr 15 i linia kolejowa nr 353, • działania inwestycyjne w zakresie poprawy stanu technicznego dróg, • brak dużych zakładów przemysłowych na terenie gminy, • występujące walory przyrodnicze, w tym znajdujący się na terenie gminy Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Drwęcy, • inwestycje w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego. 	<ul style="list-style-type: none"> • znaczne natężenie ruchu samochodowego na drodze krajowej nr 15, • niska lesistość, • zły stan techniczny części dróg, • presja urbanizacyjna i turystyczna, • wykorzystywanie nieekologicznych nośników ciepła przez gospodarstwa domowe powodujące niską emisję.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • pozyskanie środków finansowych z funduszy krajowych lub europejskich na rozbudowę infrastruktury drogowej, • wzrost zainteresowania wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii przez indywidualnych mieszkańców, jak również w obiektach publicznych, • ciągła edukacja i podnoszenie świadomości ekologicznej, • promocja walorów przyrodniczych i kulturowych gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczona ilość środków na rozwój infrastruktury technicznej, • niedostateczny poziom świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie gospodarowania odpadami, • degradacja środowiska naturalnego (m.in. zanieczyszczenie powietrza), • nasilające się zmiany klimatyczne (m.in. ocieplanie się klimatu, susze, ulewne deszcze).

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 2. Analiza SWOT – społeczeństwo

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • ludność w wieku produkcyjnym stanowiąca największą grupę mieszkańców gminy, • aktywność społeczna mieszkańców, • aktywność sportowa mieszkańców w klubach sportowych, • funkcjonowanie organizacji, klubów i stowarzyszeń pozarządowych, • organizacja imprez i wydarzeń kulturalnych, • spadek liczby beneficjentów pomocy społecznej. 	<ul style="list-style-type: none"> • spadek liczby ludności, • ujemny przyrost naturalny, • rosnący udział ludności w wieku poprodukcyjnym. • rozpad więzi rodzinnych i sąsiedzkich., • duży odsetek osób ubogich, bezrobotnych, niepełnosprawnych i chorych wśród beneficjentów MGOPS.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • aktywizacja społeczna mieszkańców, rozwój fizyczny i sportowy, • wzrost aktywności i integracji osób starszych, 	<ul style="list-style-type: none"> • panująca w Polsce epidemia oraz jej konsekwencje społeczne, ekonomiczne i gospodarcze będą miały wpływ na rozwój w kolejnych latach,

<ul style="list-style-type: none"> • napływ nowych mieszkańców, • urozmaicenie oferty kulturalnej oraz zwiększanie dostępności kultury, • rosnąca aktywność i poziom integracji mieszkańców w wyniku realizowanych projektów, • rozwój usług społecznych na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, • szkolenia i podnoszenie kompetencji kadry działającej w obszarze rozwiązywania problemów społecznych, • dostępność dla mieszkańców gminy do wsparcia w przypadku doświadczania problemów przemocy, uzależnień, • dobra współpraca międzyinstytucjonalna w rozwiązywaniu problemów społecznych, • dobrze przygotowana kadra Urzędu Miejskiego, MGOPS i pozostałych jednostek podległych, • utrzymanie się pozytywnych tendencji dotyczących podnoszenia poziomu wykształcenia wśród mieszkańców, • nowe możliwości udzielenia pomocy osobom potrzebującym, • efekty realizowanych w skali krajowej, wojewódzkiej i powiatowej programów w zakresie polityki społecznej oraz koordynacja tych działań, • współpraca z organizacjami pozarządowymi w obszarze rozwiązywania problemów społecznych, • rozwój instytucji pomocowych oraz zwiększenie świadomości uczniów i mieszkańców na temat problemów społecznych występujących w gminie, • pozyskiwanie środków unijnych na rozwój gminy, • pozyskiwanie środków zewnętrznych (środki unijne, ministerialne, wojewódzkie i inne) przez MGOPS, • świadomość problemów społecznych występujących na terenie gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> • postępujący proces starzenia się społeczeństwa, • wzrost zapotrzebowania na ośrodki wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych, • migracja społeczeństwa do większych miast (w tym migracje zarobkowe), • spadająca aktywność społeczna, • konkurencyjne wydarzenia kulturalne i sportowe w innych gminach, • bierność osób objętych pomocą społeczną i nasilanie się postaw roszczeniowych, • wykluczenie społeczne osób niepełnosprawnych w przypadku braku objęcia ich działaniami w tej kwestii, • zjawisko „dziedziczenia bezrobocia” i wyuczonej bezradności, • wzrost liczby rodzin przeżywających problemy opiekuńczo-wychowawcze, • utrzymująca się liczba osób długotrwale bezrobotnych zagrożonych wykluczeniem społecznym, • wzrost liczby rodzin mających niskie kompetencje rodzicielskie, • zagrożenie problemem uzależnień wśród dorosłych, dzieci i młodzieży.
--	---

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 3. Analiza SWOT – gospodarka

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> wzrost liczby podmiotów gospodarczych, wzrost liczby budynków mieszkalnych. 	<ul style="list-style-type: none"> zmniejszająca się liczba osób w wieku produkcyjnym, emigracja ludności do większych miast – zwłaszcza osób młodych, brak obszarów, gdzie kierunkiem rozwoju mógłby być kierunek produkcyjny, przemysłowy, utrzymujący się wysoki współczynnik osób długotrwale bezrobotnych, niewystarczające zasoby mieszkań.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> możliwość wykorzystania naturalnych zasobów gminy dla rozwoju turystyki, budowa nowych zakładów na terenie gminy przez podmioty krajowe i zagraniczne, budowa obwodnicy Kowalewa Pomorskiego dająca możliwość na nowe tereny inwestycyjne. 	<ul style="list-style-type: none"> zmniejszająca się opłacalność produkcji rolnej, wzrost kosztów budowy infrastruktury technicznej pod rozwój terenów inwestycyjnych.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 4. Analiza SWOT – infrastruktura techniczna

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> zadowalający stopień zwodociągowania obszaru gminy, funkcjonowanie oczyszczalni ścieków, zadowalający stan sieci elektroenergetycznej, brak istotnych zagrożeń dla zdrowia konsumentów korzystających z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia na terenie gminy, dostęp do sieci gazowej, uporządkowany system gospodarki odpadami, funkcjonujący punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (PSZOK), odpowiednia infrastruktura techniczna do rozwoju alternatywnych form spędzania czasu wolnego. 	<ul style="list-style-type: none"> niedostateczny stopień skanalizowania obszaru gminy, korzystanie przez mieszkańców ze zbiorników bezodpływowych, spośród których część jest w niedostatecznym stanie technicznym, niedobory w stanie infrastruktury drogowej.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> pozyskanie środków finansowych z funduszy krajowych lub europejskich na rozbudowę infrastruktury technicznej, rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej; gazyfikacja obszaru wiejskiego gminy, powstawanie nowoczesnych instalacji do przetwarzania odpadów, 	<ul style="list-style-type: none"> rosnąca produkcja odpadów komunalnych, rosnące koszty inwestycji dotyczące rozbudowy infrastruktury technicznej, ograniczona ilość środków na inwestycje w przyszłych latach.

wprowadzenie na terenie kraju nowych założeń i wytycznych dotyczących gospodarowania odpadami komunalnymi.	

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 5. Analiza SWOT – infrastruktura społeczna

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna, prowadzenie działalności kulturalnej, liczne imprezy cykliczne, aktywna działalność stowarzyszeń i organizacji pozarządowych na terenie gminy, wykwalifikowana kadra Urzędu Gminy oraz jednostek organizacyjnych, funkcjonowanie Świetlicy socjoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych oraz organizacja zajęć i sposobów spędzania czasu wolnego, możliwość realizacji programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży, współpraca międzyinstytucjonalna w gminie na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, działający Dzienny Dom Pobytu dla osób dorosłych niesamodzielnych, które ze względu na stan zdrowia lub niepełnosprawność wymagają opieki lub wsparcia, dobra współpraca z Policją w rozwiązywaniu problemów społecznych mieszkańców, zapewnianie przez gminę rodzinom przeżywającym problemy opiekuńczo-wychowawcze wsparcia asystentów rodziny, podejmowanie działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, rozwinięta sieć placówek oświatowych (szkoły, przedszkola, żłobek), gościnni i przyjaźni mieszkańcy, funkcjonowanie GKRPA, Zespołu Interdyscyplinarnego, asystenta rodziny, Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego dla Osób z Problemem Alkoholowym i ich Rodzin, dostęp dla mieszkańców gminy do darmowego poradnictwa psychologicznego oraz prawnego. 	<ul style="list-style-type: none"> niewystarczająca infrastruktura wypoczynkowo-rekreacyjna, niewystarczająca działalność promocyjna, niewystarczająca ilość instytucji dla osób starszych i niepełnosprawnych, brak jednostek udzielających wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego, brak rozwiniętej sieci wolontariatu, ograniczone środki finansowe samorządu.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> zwiększony ruch turystyczny, promocja walorów przyrodniczych i kulturowych gminy, 	<ul style="list-style-type: none"> spadek możliwości finansowania kultury i sportu, rosnące koszty inwestycji,

<ul style="list-style-type: none"> • pozyskanie środków finansowych z funduszy krajowych lub europejskich na rozbudowę infrastruktury turystycznej • możliwość rozwoju sportu w oparciu o przygotowaną bazę obiektów sportowych, • przebudowa obiektów pod rozwój społeczny, • pozyskanie środków finansowych z funduszy krajowych lub europejskich na rozbudowę infrastruktury społecznych, • wzrost jakości usług w zakresie pomocy społecznej. 	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczona ilość środków na inwestycje w przyszłych latach, • niestabilna sytuacja geopolityczna i zdrowotna w Europie i na świecie • rosnące potrzeby osób starszych i niesamodzielnych.
--	--

Źródło: Opracowanie własne

2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym, kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych i oczekiwane rezultaty planowanych działań

WIZJA I MISJA

Wizja rozwoju określa stan docelowy, do którego władze lokalne oraz ich partnerzy będą dążyć, wykorzystując możliwości płynące z posiadanego potencjału własnego i szans pojawiających się w najbliższym otoczeniu. Wizja określa zatem, jak gmina zamierza być postrzegana w przyszłości.

Uwzględniając powyższe, określono następującą **wizję rozwoju gminy Kowalewo Pomorskie**:

W ROKU 2030 GMINA KOWALEWO POMORSKIE JEST MIEJSCEM PRZYJAZNYM I ATRAKCYJNYM DO ZAMIESZKANIA, POSIADAJĄCYM WYSOKI KAPITAŁ SPOŁECZNY, Z DOBRZE ROZWINIĘTĄ INFRASTRUKTURĄ SPOŁECZNĄ, KOMUNIKACYJNĄ I WODNO-KANALIZACYJNĄ, DBAJĄCĄ O SWOJE ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE.

Strategia Rozwoju powinna stanowić dokument bazowy, wspierać i synergicznie wpływać na realizację celów i działań sprecyzowanych w innych dokumentach planistycznych i strategicznych gminy, wpływając na jego ożywienie społeczno-gospodarcze oraz rozwój w sferze społecznej, kulturalnej i turystyczno-rekreacyjnej.

Misja to zwięzła, wewnętrznie spójna deklaracja definiująca powód istnienia organizacji, jej podstawowy cel, na którego realizację nastawione są jej działania oraz wartości, które kierują pracą jej personelu.

W przypadku jednostek samorządu terytorialnego, misja została zdefiniowana w ustawie o samorządzie gminnym, zgodnie z którą do zadań własnych gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty.

Uwzględniając powyższe, określono następującą **misję gminy Kowalewo Pomorskie**:

**ZASPOKAJANIE ZBIOROWYCH POTRZEB MIESZKAŃCÓW POPRZEZ ROZBUDOWĘ
INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ I TECHNICZNEJ Z UWZGLĘDNIENIEM ZASAD
ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU ORAZ WYKORZYSTANIE ISTNIEJĄCYCH WALORÓW
PRZYRODNICZYCH POPRZEZ KOMPLEKSOWE DZIAŁANIA PRZESTRZENNO-
INFRASTRUKTURALNE**

CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Cele strategiczne są odpowiedzią na problemy zdiagnozowane w ramach przeprowadzonej diagnozy gminy. Cele strategiczne wynikają ze sformułowanej wcześniej wizji rozwoju gminy. Wytarczają kierunki, którymi należy podążać, by osiągnąć założony w niej stan. W ramach niniejszej Strategii określono 3 cele strategiczne w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym:

Wymiar społeczny:

— Wysoka jakość życia i wzrost kapitału społecznego,

Wymiar gospodarczy:

— Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej,

Wymiar przestrzenny (środowisko i infrastruktura):

— Ochrona zasobów środowiska przyrodniczego oraz poprawa dostępu do przestrzeni publicznych.

Wymiary rozwojowe gminy są zależne od siebie i wzajemnie się przenikają. Zadania i cele zrealizowane w jednym wymiarze rozwojowym wpływają na realizację zadań i celów w innym, dzięki czemu powstaje efekt synergii wzmacniający osiągnięcie wymaganych wskaźników, co tylko przyspiesza realizację określonej wizji rozwoju gminy.

Cele strategiczne będą osiągnięte poprzez realizację szczegółowych celów operacyjnych, które zaprezentowano w tabeli poniżej.

Tabela 6. Cele strategiczne i operacyjne

Wymiar społeczny	Wymiar gospodarczy	Wymiar przestrzenny
Cele strategiczne		
1. Wysoka jakość życia i wzrost kapitału społecznego	2. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej	3. Ochrona zasobów środowiska przyrodniczego oraz poprawa dostępu do przestrzeni publicznych
Cele operacyjne		
1.1. Rozwój infrastruktury usług społecznych	2.1. Rozwój i poprawa dostępu do infrastruktury komunikacyjnej	3.1. Poprawa stanu środowiska naturalnego
1.2. Aktywizacja i pomoc społeczna oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	2.2. Rozwój i poprawa dostępu do infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	3.2. Rozwój przestrzeni publicznych
1.3. Nowoczesna edukacja	2.3. Wsparcie terenów popegeerowskich i pokolejowych	

Źródło: Opracowanie własne

Cel strategiczny: 1. Wysoka jakość życia i wzrost kapitału społecznego:

- Cel operacyjny 1.1. Rozwój infrastruktury usług społecznych,
- Cel operacyjny 1.2. Aktywizacja i pomoc społeczna oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,
- Cel operacyjny 1.3. Nowoczesna edukacja.

Istotnym elementem wzrostu kapitału społecznego jest pobudzenie aktywności mieszkańców w życie społeczne gminy, ponieważ rozwój aktywności społecznej mieszkańców wpływa na przewagę konkurencyjności danej jednostki. W ramach wyżej wymienionego celu wyznaczono trzy cele operacyjne.

Pierwszy z ww. celów zakłada działania z zakresu rozwoju infrastruktury usług społecznych. Obejmuje on poprawę stanu technicznego i dostępności obiektów służących realizacji usług społecznych oraz usług w nich świadczonych, co wpłynie na zwiększenie zainteresowania aktywnością społeczną i kulturową mieszkańców. Ponadto poprawa stanu technicznego obiektów kulturowych wpłynie na zwiększenie poczucia tożsamości lokalnej, zbuduje uczucie wspólnoty wszystkich mieszkańców oraz stworzy miejsca integracji społecznej.

Kolejnym aspektem jest aktywizacja i pomoc społeczna oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Będzie miało to miejsce poprzez realizację nowych programów aktywizujących dla osób starszych i niepełnosprawnych, rozwój usług opiekuńczych, organizację czasu wolnego, wsparcie rodzin z problemami społecznymi i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zmniejszenie liczby osób korzystających z usług pomocy społecznej. Postępujący proces starzenia się społeczeństwa sprawia, iż kluczowa jest intensyfikacja działań samorządu w tym zakresie i powoduje to zmianę zapotrzebowania na usługi społeczne.

Trzeci cel ma za zadanie podniesienie jakości edukacji poprzez budowę obiektów sportowych i wyposażenie placów zabaw przy budynkach oświatowych oraz rozwój uczniów szkół, poprzez rozwój oferty dodatkowych zajęć edukacyjnych.

Realizowane działania dla osób młodych sprzyjają rozwojowi społeczno-ekonomicznemu jednostki samorządu terytorialnego, gdyż to młodzi ludzie stanowią siłę napędową współczesnych społeczeństw.

Tabela 7. Cel strategiczny: 1. Wysoka jakość życia i wzrost kapitału społecznego

Kierunek działań	Zadania	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
Cel operacyjny 1.1						
Rozwój infrastruktury usług społecznych						
1. Poprawa stanu technicznego i dostępności obiektów służących realizacji usług społecznych oraz usług w nich świadczonych.	<ul style="list-style-type: none"> - Rewitalizacja zabytkowego budynku (były zajazd w Kowalewie Pomorskim) - Modernizacja i budowa świetlic wiejskich na terenie gminy Kowalewo Pomorskie. 	<ul style="list-style-type: none"> - obiekty służące realizacji usług społecznych w dobrym stanie technicznym, - wzrost aktywności mieszkańców, w tym dzieci i młodzieży. 	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba obiektów wykorzystywanych do świadczenia usług społecznych o podniesionym standardzie [szt.], - Liczba wybudowanych, przebudowanych lub rozbudowanych obiektów służących realizacji usług społecznych [szt.]. 	<ul style="list-style-type: none"> - Budżet własny gminy, - Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne. 	<ul style="list-style-type: none"> - Urząd Miejski w Kowalewie Pomorskim, 	2022-2030
Cel operacyjny 1.2						
Aktywizacja i pomoc społeczna oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu						
1. Poprawa warunków funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych.	<ul style="list-style-type: none"> - Włączanie społeczne – aktywizacja osób starszych 	<ul style="list-style-type: none"> - rozwinięta oferta usług społecznych skierowanych do seniorów, - nowe programy aktywizujące osoby starsze i osoby z niepełnosprawnościami, - rozwój usług opiekuńczych. 	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba działań aktywizujących skierowanych do osób starszych [szt.]; - Liczba utworzonych nowych programów aktywizujących osoby starsze [szt.] - Liczba uczestników działań aktywizujących [os.], - Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem [os.], - Liczba zlikwidowanych barier architektonicznych [szt.]. 	<ul style="list-style-type: none"> - Budżet własny gminy, - Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne. 	<ul style="list-style-type: none"> - Urząd Miejski w Kowalewie Pomorskim, - Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. 	2022-2030

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY KOWALEWO POMORSKIE NA LATA 2022-2030

Kierunek działań	Zadania	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
2. Wsparcie rodzin z problemami społecznymi i zagrożonych wykluczeniem społecznym.	<ul style="list-style-type: none"> Aktywizacja rodzin z problemami społecznymi i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym 	<ul style="list-style-type: none"> zwiększona liczba programów profilaktycznych, spadek liczby osób korzystających z usług pomocy społecznej. 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba programów profilaktycznych [szt.]; Liczba rodzin objęta wsparciem asystenta rodziny [szt.]; Liczba osób korzystających z usług pomocy społecznej [os.]. 	<ul style="list-style-type: none"> Budżet własny gminy, Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne. 	<ul style="list-style-type: none"> Urząd Miejski w Kowalewie Pomorskim, Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. 	2022-2030
Cel operacyjny 1.3						
Nowoczesna edukacja						
1. Poprawa oferty edukacyjnej.	<ul style="list-style-type: none"> Budowa obiektów sportowych przy budynkach oświatowych, w tym: <ul style="list-style-type: none"> budowa bieżni lekkoatletycznej przy Szkole Podstawowej im. Ireny Sendlerowej w Wielkiej Łące, budowa bieżni przy SP im. Wojska Polskiego w Pluskowęsach, Doposażenie placów zabaw przy budynkach oświatowych, w tym: <ul style="list-style-type: none"> placu zabaw przy SP im. Janusza Korczaka w Wielkim Rychnowie. Wspomaganie rozwoju i doskonalenia uczniów i dzieci 	<ul style="list-style-type: none"> rozbudowana i dobrze wyposażona infrastruktura szkolna, wzrost dostępności do wysokiej jakości infrastruktury sportowej, dobrze wyposażone place zabaw, zwiększony poziom edukacji oraz wzrost jakości warunków nauczania. Rozszerzenie oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży Wyższe wyniki edukacyjne Wyższy kapitał społeczny 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba wybudowanych obiektów infrastruktury sportowej [szt.], Liczba doposażonych placów zabaw [szt.], 	<ul style="list-style-type: none"> Budżet własny gminy, Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne. 	<ul style="list-style-type: none"> Urząd Miejski w Kowalewie Pomorskim, Jednostki oświatowe. 	2022-2030

Źródło: Opracowanie własne

Cel strategiczny: 2. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej:

- Cel operacyjny 2.1. Rozwój i poprawa dostępu do infrastruktury komunikacyjnej,
- Cel operacyjny 2.2. Rozwój i poprawa dostępu do infrastruktury wodno-kanalizacyjnej;
- Cel operacyjny 2.3. Wsparcie terenów popegeerowskich i pokolejowych.

W ramach poprawy dostępu do infrastruktury komunikacyjnej jednym z najistotniejszych projektów jest budowa obwodnicy miasta Kowalewa Pomorskiego, która posłuży wyprowadzeniu ruchu tranzytowego i ograniczenie liczby pojazdów poruszających się przez centrum miejscowości. Ponadto jednym z projektów kluczowych strategii województwa kujawsko-pomorskiego jest podniesienie drogi krajowej nr 15 do rangi drogi ekspresowej co również wpłynie na poprawę jej przepustowości oraz skróci czas dojazdu do m.in. węzła z Autostradą A1 czy Torunia poprawiając dostępność komunikacyjną obszaru gminy.

Dodatkowo w ramach infrastruktury kolejowej wyznaczona została modernizacja linii kolejowej nr 353 oraz odtworzenie połączenia linii kolejowej nr 209 na odcinku Kowalewo Pomorskie Golub-Dobrzyń. Powyższe inwestycje również wpłyną na wzrost dostępności komunikacyjnej gminy z miastami wojewódzkimi (Toruniem i Bydgoszczą) oraz z miastem powiatowym (Golubiem-Dobrzyniem).

Istotnym elementem wpływającym na jakość życia jest też dbanie o zapewnienie mieszkańcom dostępu do sprawnej infrastruktury technicznej. Ponadto kierunki te wpływają na możliwość prowadzenia kolejnych inwestycji na danym obszarze, podwyższając jego atrakcyjność inwestycyjną.

Do kierunków rozwoju w tym zakresie zaliczone zostały inwestycje w rozwój i poprawę dostępu do infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i drogowej. Odpowiedniej jakości sieć dróg i wyposażenie w infrastrukturę około drogową wpływa na poprawę bezpieczeństwa i zwiększenie jakości życia mieszkańców, a także na możliwość lepszego funkcjonowania podmiotów gospodarczych. Rozbudowa infrastruktury technicznej będzie również postępować równoległe z pojawieniem się potrzeb związanych z rozwojem inwestycji.

Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej obejmuje również wsparcie terenów popegeerowskich i pokolejowych.

Tabela 8. Cel strategiczny 2: Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej

Kierunek działań	Zadania	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
Cel operacyjny 2.1						
Rozwój i poprawa dostępu do infrastruktury komunikacyjnej						
1. Wpisanie DK 15 do kategorii dróg ekspresowych (S15). ⁵	– Budowa DK15 w standardzie drogi ekspresowej na terenie gminy.	<ul style="list-style-type: none"> – skrócony czas przejazdu, – dobre skomunikowanie drogi z pozostałą siecią dróg, – wysoki poziom bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego. 	– Długość drogi DK15 przebudowana do standardu drogi ekspresowej [km].	– Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.	– Administracja rządowa.	2022-2030
2. Budowa obwodnic miejscowości na drogach krajowych i wojewódzkich. ⁶	– Budowa obwodnicy Kowalewa Pomorskiego w ciągu DK15 i DW554.	<ul style="list-style-type: none"> – wyprowadzenie ruchu tranzytowego poza centrum Kowalewa Pomorskiego, – ograniczenie liczby pojazdów poruszających się przez centrum Kowalewa Pomorskiego, – ograniczenie emisji spalin, – wysoki poziom bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego . 	– Długość wybudowanej obwodnicy [km].	– Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.	<ul style="list-style-type: none"> – Administracja rządowa, – Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego. 	2022-2030
3. Przebudowa linii kolejowej nr 353. ⁷	– Modernizacja linii kolejowej nr 353 na terenie gminy.	<ul style="list-style-type: none"> – zwiększona dopuszczalna prędkość pociągów, – zwiększona maksymalna długość pociągów, 	– Długość zmodernizowanej linii kolejowej nr 353 [km].	– Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne.	– Administracja rządowa.	2022-2030

⁵ Projekt kluczowy Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+

⁶ jw.

⁷ jw.

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY KOWALEWO POMORSKIE NA LATA 2022-2030

Kierunek działań	Zadania	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
		<ul style="list-style-type: none"> - zwiększony komfort korzystania z transportu publicznego, - wysoki poziom bezpieczeństwa uczestników ruchu kolejowego. 				
4. Realizacja nowej infrastruktury kolejowej na rzecz spójności województwa. ⁸	<ul style="list-style-type: none"> - Odbudowa połączenia linii kolejowej 209 Kowalewo Pomorskie – Golub-Dobrzyń. 	<ul style="list-style-type: none"> - wysoki poziom spójności województwa, - zwiększony komfort korzystania z transportu publicznego. 	<ul style="list-style-type: none"> - Długość odtworzonej linii kolejowej nr 209 [km]. 	<ul style="list-style-type: none"> - Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne. 	<ul style="list-style-type: none"> - Administracja rządowa, - Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego. 	2022-2030
5. Podniesienie jakości standardu dróg.	<ul style="list-style-type: none"> - Budowa i przebudowa dróg gminnych na terenie gminy Kowalewo Pomorskie. 	<ul style="list-style-type: none"> - dobry stan techniczny dróg, - wysoki poziom bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego. 	<ul style="list-style-type: none"> - Długość przebudowanych dróg [km], - Długość wybudowanych dróg [km], - Długość wyremontowanych dróg [km]. 	<ul style="list-style-type: none"> - Budżet własny gminy, - Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne. 	<ul style="list-style-type: none"> - Urząd Miejski w Kowalewie Pomorskim. 	2022-2030
6. Budowa infrastruktury okołodrogowej.	<ul style="list-style-type: none"> - Rozwój infrastruktury rowerowej na terenie gminy Kowalewo Pomorskie, - Budowa i przebudowa chodników na terenie gminy Kowalewo Pomorskie, - Modernizacja i budowa infrastruktury oświetleniowej na terenie gminy Kowalewo Pomorskie. 	<ul style="list-style-type: none"> - przeniesienie ruchu rowerowego na wyznaczone ścieżki rowerowe, - zapewnienie spójnej sieci ścieżek rowerowych, - wzmocnienie potencjału turystyki rowerowej, - wysoki poziom bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego, - podniesienie efektywności energetycznej oświetlenia ulicznego. 	<ul style="list-style-type: none"> - Długość wybudowanych ścieżek rowerowych [km], - Długość przebudowanych chodników [km], - Długość wybudowanych chodników [km], - Liczba wybudowanych i zmodernizowanych opraw oświetleniowych [szt.]. 	<ul style="list-style-type: none"> - Budżet własny gminy, - Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne. 	<ul style="list-style-type: none"> - Urząd Miejski w Kowalewie Pomorskim. 	2022-2030

⁸ jw.

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY KOWALEWO POMORSKIE NA LATA 2022-2030

Kierunek działań	Zadania	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
Cel operacyjny 2.2 Rozwój i poprawa dostępu do infrastruktury wodno-kanalizacyjnej						
1. Rozbudowa infrastruktury kanalizacyjnej.	<ul style="list-style-type: none"> – Przebudowa kanalizacji sanitarnej od Osiedla Brodnickiego do ul. Szpitalnej w Kowalewie Pomorskim. – Budowa kanalizacji sanitarnej na terenach przewidzianych w mpzp od zabudowę, – Modernizacja i przebudowa istniejących sieci kanalizacyjnych, – Uporządkowanie gospodarki kanalizacyjnej na terenach po byłych PGR, – Wyposażenie w sprzęt niezbędny do świadczenia usług kanalizacyjnych. – Wykonanie kanalizacji sanitarnej wraz z przepompownią na ul. Główny Dworzec w Kowalewie Pomorskim 	<ul style="list-style-type: none"> – wysokiej jakości infrastruktura kanalizacyjna, – zwiększony dostęp mieszkańców do sieci kanalizacyjnej, – dostęp do sprzętu niezbędnego do świadczenia usług kanalizacyjnych. 	<ul style="list-style-type: none"> – Długość sieci kanalizacyjnej [km], – Liczba mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej [os.], – Liczba wyposażonego sprzętu [szt.]. 	<ul style="list-style-type: none"> – Budżet własny gminy, – Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne. 	<ul style="list-style-type: none"> – Urząd Miejski w Kowalewie Pomorskim. 	2022-2030
2. Rozbudowa infrastruktury wodociągowej.	<ul style="list-style-type: none"> – Przebudowa sieci wodociągowej z Piątkowa do Kowalewa Pomorskiego, – Modernizacja i przebudowa istniejących sieci wodociągowych, – Modernizacja ujęć wody na terenie gminy Kowalewo Pomorskie, – Uporządkowanie gospodarki wodnej na terenach po byłych PGR, 	<ul style="list-style-type: none"> – wysokiej jakości infrastruktura wodociągowa, – zapewnienie bieżących dostaw wody, – zwiększony dostęp mieszkańców do sieci wodociągowej, – ujęcia wody w dobrym stanie, – dostęp do sprzętu niezbędnego do świadczenia usług wodociągowych. 	<ul style="list-style-type: none"> – Długość sieci wodociągowej [km], – Liczba mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej [os.], – Liczba zmodernizowanych ujęć wody [szt.], – Liczba wyposażonego sprzętu [szt.]. 	<ul style="list-style-type: none"> – Budżet własny gminy, – Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne. 	<ul style="list-style-type: none"> – Urząd Miejski w Kowalewie Pomorskim. 	2022-2030

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY KOWALEWO POMORSKIE NA LATA 2022-2030

Kierunek działań	Zadania	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
	– Wyposażenie w sprzęt niezbędny do świadczenia usług wodociągowych.					
Cel operacyjny 2.3. Wsparcie terenów popegeerowskich i pokolejowych						
1. Rozwój i uporządkowanie terenów popegeerowskich i pokolejowych	<ul style="list-style-type: none"> – Modernizacja, remont lub przebudowa infrastruktury publicznej na obszarach popegeerowskich na terenie gminy – Rewitalizacja terenów pokolejowych oraz terenów przydworcowych na terenie gminy 	<ul style="list-style-type: none"> – wysokiej jakości infrastruktura publiczna na obszarach popegeerowskich – zrewitalizowane tereny pokolejowe i przydworcowe 	<ul style="list-style-type: none"> – Liczba zmodernizowanej, wyremontowanej, przebudowanej infrastruktury publicznej na obszarach popegeerowskich [szt.], – Powierzchnia zrewitalizowanych terenów pokolejowych i przydworcowych [ha]. 	<ul style="list-style-type: none"> – Budżet własny gminy, – Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne. 	<ul style="list-style-type: none"> – Urząd Miejski w Kowalewie Pomorskim. 	2022-2030

Źródło: Opracowanie własne

Cel strategiczny: 3. Ochrona zasobów środowiska przyrodniczego oraz poprawa dostępu do przestrzeni publicznych:

- Cel operacyjny 3.1. Poprawa stanu środowiska naturalnego,
- Cel operacyjny 3.2. Rozwój przestrzeni publicznej.

Działania z zakresu poprawy stanu środowiska wpływają na zrównoważony rozwój i prawidłowe funkcjonowanie gminy. Cechą zrównoważonego i harmonijnego rozwoju jest właśnie równowaga pomiędzy tymi elementami, która polega na wyodrębnieniu mocnych stron każdego elementu i niwelowaniu działań powodujących negatywne skutki i konsekwencje.

Głównym celem jest poprawa stanu środowiska naturalnego. Największym problemem jest kwestia smogu, który w okresie grzewczym jest dość mocno uciążliwy dla mieszkańców, dlatego podstawowym celem jest poprawa stanu powietrza atmosferycznego poprzez termomodernizację budynków oraz wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Dodatkowo zakłada się również prowadzenie działań mających na celu zapewnienie sprawnego systemu gospodarowania odpadami oraz ochronę przed poważnymi awariami poprzez doposażenie jednostek OSP. Istotne są również działania z zakresu zrównoważonego gospodarowania wodami.

Rozwój przestrzeni publicznej będzie realizowany poprzez tworzenie i poprawę dostępu do przestrzeni publicznych. Zaplanowano zadania z zakresu rekultywacji przestrzeni publicznej i terenów zielonych oraz zagospodarowania przestrzeni publicznych na cele rekreacyjno-sportowe i turystyczne.

Tabela 9. Cel strategiczny 3: Ochrona zasobów środowiska przyrodniczego oraz poprawa dostępu do przestrzeni publicznych

Kierunek działań	Zadania	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
Cel operacyjny 3.1 Poprawa stanu środowiska naturalnego						
1. Realizacja działań niskoemisyjnych w ramach poprawy stanu powietrza atmosferycznego.	<ul style="list-style-type: none"> - Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej, - Budowa instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii. - Podjęcie działań przyczyniających się do elektromobilności na terenie gminy 	<ul style="list-style-type: none"> - spadek emisji zanieczyszczeń, - poprawa komfortu cieplnego w budynkach, - poprawa efektywności energetycznej budynków, - wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii, - dostępność nowoczesnych rozwiązań technicznych. 	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba wymienionych źródeł ciepła [szt.], - Powierzchnia podlegająca zmianie sposobu ogrzewania [m²], - Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych [tony równoważnika CO₂], - Liczba ztermomodernizowanych obiektów użyteczności publicznej [szt.], - Liczba wybudowanych instalacji OZE [szt.], - Liczba działań przyczyniających się do elektromobilności [szt.].fundus 	<ul style="list-style-type: none"> - Budżet własny gminy, - Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne. 	<ul style="list-style-type: none"> - Urząd Miejski w Kowalewie Pomorskim. 	2022-2030
2. Sprawny system gospodarowania odpadami.	<ul style="list-style-type: none"> - Doposażenie PSZOK-u na terenie ZGKiM Sp. z o.o. poprzez instalację monitoringu, specjalistycznego sprzętu i kontenerów. 	<ul style="list-style-type: none"> - dobrze wyposażony PSZOK, - funkcjonalny system gospodarowania odpadami komunalnymi. 	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba doposażonych PSZOK [szt.], - Ilość odpadów komunalnych zebranych w sposób selektywny [Mg]. 	<ul style="list-style-type: none"> - Budżet własny gminy, - Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne. 	<ul style="list-style-type: none"> - Urząd Miejski w Kowalewie Pomorskim. 	2022-2030
3. Ochrona przed poważnymi awariami	<ul style="list-style-type: none"> - Zakup samochodu ratowniczo-pożarowego, - Zakup sprzętu dla jednostek OSP na terenie gminy Kowalewo Pomorskie. 	<ul style="list-style-type: none"> - dobrze wyposażone jednostki OSP, - wzrost dostępności do nowoczesnego sprzętu ratowniczego wysokiej jakości. 	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba doposażonych jednostek OSP [szt.]. 	<ul style="list-style-type: none"> - Budżet własny gminy, - Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne. 	<ul style="list-style-type: none"> - Urząd Miejski w Kowalewie Pomorskim. 	2022-2030
4. Zrównoważone gospodarowanie wodami	<ul style="list-style-type: none"> - Podjęte działania w zakresie ochrony naturalnych koryt cieków oraz ochrony naturalnej 	<ul style="list-style-type: none"> - Ochrona naturalnych koryt cieków, - Ochrona naturalnej retencji gruntów. 	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba podjętych działań chroniących naturalne koryta cieków [szt.], 	<ul style="list-style-type: none"> - Budżet własny gminy; - Publiczne pozabudżetowe 	<ul style="list-style-type: none"> - Urząd Miejski w Kowalewie Pomorskim. 	2022-2030

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY KOWALEWO POMORSKIE NA LATA 2022-2030

Kierunek działań	Zadania	Oczekiwane rezultaty działania	Wskaźnik osiągnięcia działania	Źródło finansowania	Podmioty odpowiedzialne za wdrożenie działania	Horyzont czasowy wdrażania działania
	retencji gruntów, w szczególności retencji leśnej oraz retencji na obszarach zurbanizowanych		– Liczba podjętych działań chroniących naturalną retencje wód [szt.].	fundusze krajowe i zagraniczne; – Środki własne mieszkańców. – Środki RGZW	– RZGW	
Cel operacyjny 3.2 Rozwój przestrzeni publicznych						
1. Tworzenie i poprawa stanu przestrzeni służących celom publicznym	<ul style="list-style-type: none"> – Rekultywacja przestrzeni publicznej i terenów zielonych na obszarze miasta Kowalewo Pomorskie – II etap, – Zagospodarowania przestrzeni publicznej na cele rekreacyjno-sportowe i turystyczne, – Budowa kompleksu rekreacji i aktywności międzypokoleniowej w miejscowości Kowalewo Pomorskie. 	– poprawa atrakcyjności obszarów gminnych.	<ul style="list-style-type: none"> – Powierzchnia zrekultywowanych terenów [ha], – Powierzchnia zagospodarowanej przestrzeni publicznej na cele rekreacyjno-sportowe i turystyczne [ha]. 	<ul style="list-style-type: none"> – Budżet własny gminy, – Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne. 	– Urząd Miejski w Kowalewie Pomorskim.	2022-2030

Źródło: Opracowanie własne

3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy

Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej służy zobrazowaniu przestrzennej struktury gminy, włączając w to kierunki rozwoju oraz poszczególne zadania inwestycyjne. Wynika on przede wszystkim z zapisów Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Kowalewo Pomorskie oraz pozostałych dokumentów planistycznych opracowanych na poziomie regionalnym tj. Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+ oraz Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

W zakresie funkcji gminy ustala się:

- rozwój osadnictwa i rolnictwa jako funkcji podstawowych,
- rozwój terenów usługowych, magazynowych i produkcyjnych jako funkcji o znaczeniu lokalnym i regionalnym,
- rozwój usług z zakresu obsługi ludności jako funkcji uzupełniających, w tym rozwoju tradycyjnych form produkcji i przetwórstwa rolniczego.

W zakresie zróżnicowania przestrzeni gminy ustala się jej podział na 4 strefy funkcjonalno-przestrzenne:

- I – miasta Kowalewa Pomorskiego,
- II – wielofunkcyjną,
- III – rolniczo-osadniczą,
- IV – ekologiczno-rolniczą.

W zakresie hierarchii sieci osadniczej przyjmuje się:

- miasto Kowalewo Pomorskie – siedziba gminy – ośrodek główny,
- wsie Wielkie Rychnowo i Wielka Łąka – jako ośrodki drugorzędne,
- pozostałe miejscowości wiejskie jako ośrodki uzupełniające.

OPRACOWANIE GRAFICZNE MODELU STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ

Na poniższym rysunku przedstawiono model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Kowalewo Pomorskie w zakresie kierunków rozwoju i rozmieszczenia części planowanych działań. W Strategii duża część kierunków działań wskazana została ogólnie do realizacji na terenie całej gminy. W związku z tym na mapie przedstawiono tylko część inwestycji, do których wskazano dokładną lokalizację realizowanego zadania.

Kluczowe projekty Strategii Województwa Kujawsko-Pomorskiego:

	Projekt nr 436: Wpisanie DK 15 do kategorii dróg ekspresowych (S15).
	Projekt nr 447: Budowa obwodnic miejscowości na drogach krajowych i wojewódzkich. Wskazuje się następujące miejscowości: w ciągach dróg krajowych i wojewódzkich: Kowalewo Pomorskie (DK 15, DW 554).
	Projekt nr 458.: Przebudowa linii kolejowej nr 353 na całej długości w granicach województwa kujawsko-pomorskiego.
	Projekt nr 461.V: Odbudowa połączenia linii kolejowej 209 Kowalewo Pomorskie – Golub-Dobrzyń wraz z budową nowego odcinka Golub-Dobrzyń – Rypin w celu budowy nowego ciągu komunikacyjnego.

Zadania:

— w obszarze społecznym:

	— Rewitalizacja zabytkowego budynku (były zajazd w Kowalewie Pomorskim)
	Budowa obiektów sportowych przy budynkach oświatowych, w tym: — budowa bieżni lekkoatletycznej przy Szkole Podstawowej im. Ireny Sendlerowej w Wielkiej Łące, — budowa bieżni przy SP im. Wojska Polskiego w Pluskowęsach.
	Doposażenie placów zabaw przy budynkach oświatowych, w tym placu zabaw przy SP im. Janusza Korczaka w Wielkim Rychnowie

— w obszarze gospodarczym:

	Przebudowa sieci wodociągowej z Piątkowa do Kowalewa Pomorskiego.
	Przebudowa kanalizacji sanitarnej od Osiedla Brodnickiego do ul. Szpitalnej w Kowalewie Pomorskim. Wykonanie kanalizacji sanitarnej wraz z przepompownią na ul. Główny Dworzec w Kowalewie Pomorskim

— w obszarze przestrzennym:

	Doposażenie PSZOK-u na terenie ZGKiM Sp. z o.o. poprzez instalację monitoringu, specjalistycznego sprzętu i kontenerów.
	Rekultywacja przestrzeni publicznej i terenów zielonych na obszarze miasta Kowalewo Pomorskie – II etap. Budowa kompleksu rekreacji i aktywności międzypokoleniowej w miejscowości Kowalewo Pomorskie

Legenda:

Użytkowanie terenu		System osadniczy	
	obszary zabudowane	KOWALEWO	ośrodek lokalny, miasto zaliczone w polityce regionalnej do kategorii „małych miast”, siedziba gminy Kowalewo Pomorskie
	tereny użytkowane rolniczo	POMORSKIE	„małych miast”, siedziba gminy Kowalewo Pomorskie
	tereny leśne i zadrzewione	Sierakowo	miejsowość sołecka
System transportowy		System przyrodniczy	
	autostrada A1		cieki wodne
	drogi krajowe		zbiorniki wodne
	drogi wojewódzkie		obszar chronionego krajobrazu Doliny Drwęcy
	drogi powiatowe		korytarz ekologiczny
	drogi gminne	Kluczowe elementy budujące potencjał ponadregionalny i przewagi konkurencyjne województwa	
	linia kolejowa nr 353		makroobszar inwestycyjny
	linia kolejowa nr 209		obszary zasobu gleb najwyższych klas
	przystanek kolejowy	Obszary prowadzenia polityki terytorialnej	
	planowana obwodnica Kowalewa Pomorskiego w ciągu DK15		OPPT MOF Torunia
	droga wojewódzka o kluczowym znaczeniu dla spójności komunikacyjnej województwa		OPPT Golubia-Dobrzyń
		Koncepcja rozwoju przestrzeni inwestycyjnych w województwie	
			Gminy szczególnie predysponowane do rozwoju przestrzeni inwestycyjnych o znaczeniu lokalnym

Rysunek 2. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Kowalewo Pomorskie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+, Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Kowalewo Pomorskie, <https://www.geoportal.gov.pl/>

4. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

4.1. Kluczowe uwarunkowania rozwojowe gminy Kowalewo Pomorskie

Poniżej przedstawiono zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+ ustalenia szczególnie istotne dla kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej, dotyczące rozwoju gminy w najbliższej dekadzie oraz pozwalające we właściwy sposób określić rolę i znaczenie gminy w rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego.

Kluczowe projekty „Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+”

W poniższej tabeli wykazano kluczowe projekty „Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+”, których realizacja dotyczyć będzie gminy Kowalewo Pomorskie.

Tabela 10. Kluczowe projekty „Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+”, których realizacja dotyczyć będzie obszaru gminy Kowalewo Pomorskie

Nr projektu	Nazwa	Charakterystyka	Podmiot odpowiedzialny za realizację projektu
436	Wpisanie DK 15 do kategorii dróg ekspresowych (S15)	Budowa DK 15 w relacji: granica województwa – Inowrocław – Toruń – granica województwa w standardzie drogi ekspresowej. Przebudowa drogi mająca na celu skrócenie czasu przejazdu, poprawę bezpieczeństwa oraz odpowiednie skomunikowanie drogi z pozostałą siecią drogową. Strategiczna droga przebiegająca z południowego-zachodu na północny-wschód.	Zadanie administracji rządowej
447	Budowa obwodnic miejscowości na drogach krajowych i wojewódzkich	Celem projektu jest wyprowadzenie ruchu tranzytowego przemieszczającego się drogami kategorii krajowej i wojewódzkiej poza centra miast, ograniczając tym samym liczbę pojazdów poruszających się po centrach miast, ograniczając emisję spalin i zwiększając bezpieczeństwo niechronionych użytkowników ruchu drogowego. Wskazuje się budowę obwodnicy Kowalewa Pomorskiego w ciągu DK15 i DW554.	W zależności od własności drogi: Zadanie administracji rządowej lub Zadanie Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego
458	Przebudowa linii kolejowej nr 353	Prace na ciągu linii 353 na całej długości w granicach województwa kujawsko-pomorskiego. W ramach projektów przewiduje się podwyższenie prędkości na całym odcinku oraz poprawę innych parametrów np. zwiększenie maksymalnych długości pociągów. Analiza budowy łącznicy umożliwiającej przejazd bez zmiany czoła w relacji Włocławek – Toruń Główny – Toruń Wschodni – Iława.	Zadanie administracji rządowej
461	Pakiet projektów mających na celu realizację nowej	V. Odbudowa połączenia linii kolejowej 209 Kowalewo Pomorskie – Golub-Dobrzyń wraz z budową nowego	Zadanie administracji rządowej przy

Nr projektu	Nazwa	Charakterystyka	Podmiot odpowiedzialny za realizację projektu
	infrastruktury kolejowej na rzecz spójności województwa	odcinka Golub-Dobrzyń – Rypin w celu budowy nowego ciągu komunikacyjnego.	możliwym udziale współfinansowania ze środków UE Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Źródło: Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+

GMINY SZCZEGÓLNIIE PREDYSPONOWANE DO ROZWOJU PRZESTRZENI INWESTYCYJNYCH O ZNACZENIU LOKALNYM

Gmina Kowalewo Pomorskie została wskazana jako gmina szczególnie predysponowana do rozwoju przestrzeni inwestycyjnych o znaczeniu lokalnym. Powinna ona być wyposażona w tereny tworzące lokalne strefy rozwoju gospodarczego (za wystarczające często można uznać już tereny kilkuhektarowe), służące rozwojowi nowych przedsięwzięć oraz przenoszeniu działalności z dotychczasowych lokalizacji kolizyjnych np. względem terenów zamieszkałych, czy cennych środowiskowo. Takie tereny z założenia służą lokalnym przedsiębiorcom, a zatrudnienie znajdują w nich mieszkańcy danej gminy lub jej bardzo bliskiego sąsiedztwa. Za taki teren na terenie gminy uznać można Pomorską strefę ekonomiczną we Frydrychowie. Tworzenie warunków dla koncentracji przedsiębiorczości na poziomie lokalnym nie tylko ma sprzyjać lokalnym przedsiębiorcom (łatwość uzbrojenia terenu, niższe koszty realizacji „wspólnej” infrastruktury, dróg dojazdowych, itp.), ale także poprawiać ład przestrzenny, podnosić jakość życia i minimalizować oddziaływania na środowisko. Na terenie województwa w tym zakresie wyróżnia się trzy kategorie gmin pod względem potrzeby i charakteru wsparcia rozwoju terenów inwestycyjnych: gminy, w których są dostępne lub są możliwe do wskazania tereny inwestycyjne o skali wieloprzestrzennej, gminy w których są dostępne tereny o znaczeniu lokalnym oraz gminy, w których należy dążyć do utworzenia terenów o znaczeniu lokalnym. Gmina Kowalewo Pomorskie należy do drugiej kategorii.

SYSTEM OSADNICZY

Według polityki regionalnej Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego miasto Kowalewo Pomorskie zaliczone zostało do kategorii „małych miast”, które charakteryzują się bardzo zróżnicowanym pod względem charakteru zagospodarowaniem, pełnionymi funkcjami (poza funkcjami ośrodków lokalnych), stanem rozwoju gospodarczego, sytuacją społeczną oraz statusem administracyjnym (siedziba gminy miejsko-wiejskiej lub samodzielna gmina miejska). Niektóre z tych miast prezentują bardzo korzystne wskaźniki stanu rozwoju (odniesione do liczby mieszkańców), ale cechą wspólną tych ośrodków jest obiektywnie bardzo mały potencjał rozwojowy, wynikający z niewielkich bezwzględnych wartości cech je

reprezentujących (np. wielkość budżetów, liczba funkcjonujących podmiotów gospodarczych itp.). Pomimo niewielkiej liczby mieszkańców, miasta te prezentują jednak typową dla małych miasteczek fizjonomię oraz morfologię i wykazują szereg problemów o charakterze typowo miejskim, które ograniczają ich zdolność do odgrywania roli sprawnych ośrodków lokalnych. Z tego powodu należy je uwzględniać w różnicowaniu działań i objąć preferencjami w tych rodzajach działań, gdzie specyfika tych miast stanowi ograniczenie ich rozwoju.

Zgodnie z modelem struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2030 miasto Kowalewo Pomorskie stanowi również ośrodek lokalny. W kategorii ośrodków lokalnych mieszczą się pozostałe miasta, tj. takie, które nie zostały zaliczone do wyższych poziomów hierarchicznych (ośrodków stołecznych, regionalnych, powiatowych, uzupełniających ośrodki powiatowe) oraz miejscowości wiejskie stanowiące siedziby gmin. Ośrodki lokalne odpowiadają za stymulowanie rozwoju społeczno-gospodarczego na poziomie gmin, tj. stymulowanie rozwoju społecznego, związanego z koncentracją usług publicznych, należących do tzw. zadań własnych gmin oraz rozwoju gospodarczego i obsługi rolnictwa. Ośrodki te w największym stopniu odpowiedzialne są zatem za kształtowanie jakości życia mieszkańców i konkurencyjności gospodarki na poziomie gminy.

Do działań w ramach kształtowania struktury i wzmacniania potencjału województwa kujawsko-pomorskiego należy:

- rozwój potencjału gospodarczego (tworzenie nowych miejsc pracy, w uzasadnionych lokalizacjach – wyznaczanie terenów inwestycyjnych), szczególnego wsparcia wymaga rozwój zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego,
- rozwój potencjału wsparcia rolnictwa,
- zwiększanie możliwości obsługi mieszkańców w zakresie usług należących do zadań własnych gmin – zwłaszcza z zakresu edukacji i kultury,
- zwiększanie możliwości obsługi mieszkańców w zakresie usług podstawowej opieki zdrowotnej, w tym także poszerzaniu ich oferty o poradnie specjalistyczne lub świadczenie zabiegów rehabilitacyjnych,
- rozwój infrastruktury i pełnienie zadań na rzecz ludności wymagającej wsparcia, w tym zwłaszcza osób z niepełnosprawnościami i osób starszych,
- rozwój usług społecznych, zwłaszcza opiekuńczych, stymulowanie aktywności społecznej oraz rozwój działalności mających na celu przeciwdziałanie wykluczeniom, ograniczaniu zjawiska wykluczenia, zapewnianiu wsparcia wytchnieniowego,
- rozwój zagospodarowania służącego aktywności fizycznej i integracji, w tym zwiększania potencjału terenów zieleni, zwłaszcza pełniących rolę przestrzeni publicznych,

- rozwiązywaniu problemów środowiskowych (zwłaszcza w aspekcie stanu powietrza związanego z niską emisją z systemów grzewczych),
- wykorzystaniu potencjałów endogenicznych (specyficzne walory przyrodnicze i kulturowe mogące być podstawą dla rozwoju gospodarczego lub pełnienia ważnych funkcji rekreacyjnych i/lub integracyjnych dla lokalnych społeczności),
- rozwoju transportu publicznego w relacjach do Bydgoszczy i/lub Torunia.

OBSZARY PROWADZENIA POLITYKI TERYTORIALNEJ (OPPT)

Polityka terytorialna na terenie województwa prowadzona będzie na warunkach partnerskich przez Samorząd Województwa oraz partnerstwa samorządów gminnych i powiatowych w podziale na 4 poziomy OPPT.

- na poziomie (I) wyróżnia się jeden OPPT obejmujący Stołeczny Obszar Rozwojowy,
- na poziomie (II) wyróżnia się dwa OPPT: Miejski Obszar Funkcjonalny Bydgoszczy i Miejski Obszar Funkcjonalny Torunia,
- na poziomie (III) wyróżnia się trzy OPPT: Miejski Obszar Funkcjonalny Włocławka, Miejski Obszar Funkcjonalny Grudziądz, Miejski Obszar Funkcjonalny Inowrocławia,
- na poziomie (IV) wyróżnia się 19 OPPT obejmujących powiaty, przy czym w przypadku 4 par tworzonych przez miasta na prawach powiatów oraz powiaty ziemskie, tworzy się jeden „obszar prowadzenia polityki terytorialnej” dla każdej z ww. par.

Przystąpienie samorządu gminnego lub powiatowego do partnerstwa na poziomach (II-IV) ma charakter dobrowolny. Gmina Kowalewo Pomorskie należy do poziomu II (poziom związany z Bydgoszczą i Toruniem oraz obszarami powiązаныmi z nimi funkcjonalnie) do MOF Torunia oraz do poziomu IV (poziom związany z miastami powiatowym i obszarami powiązаныmi z nimi funkcjonalnie) do OPPT Golubia-Dobrzynia.

4.2. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej określono na podstawie ustaleń Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Kowalewo Pomorskie.

Miasto Kowalewo Pomorskie

W zakresie ogólnym ustala się i rekomenduje:

- ochronę i zachowanie środowiska przyrodniczego i kulturowego,
- kontynuacja działań w zakresie ochrony walorów krajobrazu kulturowego,
- utrzymanie i ochronę ruin zamku krzyżackiego,

- wspieranie działań konserwatorskich dla zachowania zabytkowych obiektów sakralnych oraz zespołów dworsko-parkowych,
- budowę obwodnicy miasta jako fragmentu drogi krajowej nr 15,
- poprawę stanu technicznego drogi wojewódzkiej nr 554,
- przebudowę linii kolejowej nr 353 w celu m.in. podwyższenia prędkości przejazdu pociągów,

W zakresie rozwoju przestrzennego miasta ustala się i rekomenduje:

- podział Kowalewa Pomorskiego na 6 podstref polityki przestrzennej biorąc pod uwagę zróżnicowanie funkcji dominującej istniejącej i projektowanej: centralną, produkcyjno-usługową, mieszkaniowo-usługową, systemu ekologicznego, mieszkaniową oraz dalszego rozwoju.
- rozwój przestrzenny miasta w kierunku północno-zachodnim (os. Brodnickie) oraz południowo-wschodnim,
- kształtowanie rozwoju miasta, jako głównego lokalnego węzła aktywizacji w oparciu o funkcje mieszkaniowe i usługowe, funkcje produkcyjno-usługowe, które nie kolidują z wymogami ochrony środowiska oraz funkcje kulturowe i obsługi ruchu turystycznego,
- kształtowanie i ochronę przestrzeni publicznych,
- prowadzenie systemowych inwestycji infrastrukturalnych, w tym sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej,
- inwestycje komunikacyjne, umożliwiające przekształcenie strukturalne zagospodarowania przestrzennego w obszarze miasta oraz poprawiające warunki ruchu kołowego, w tym przede wszystkim przebudowa drogi krajowej nr 15 wraz z obwodnicą miasta,
- ochronę i odpowiednie zagospodarowanie zieleni miejskiej tworzącej system ekologiczny miasta,
- ochronę i kształtowanie układu przestrzennego poprzez rewaloryzację historycznego układu urbanistycznego i jego zabudowy.

W zakresie rozwoju funkcjonalnego ustala się i rekomenduje:

- zmianę w strukturze funkcjonalnej miasta, polegającą na ograniczeniu funkcji przemysłowej w samym mieście do podstrefy produkcyjno-usługowej na korzyść: rozwoju zabudowy jednorodzinnej oraz usług nieuciążliwych, związanych z obsługą funkcji miastotwórczych i ruchu turystycznego,
- wielofunkcyjny rozwój strefy centralnej oraz strefy dalszego rozwoju układu przestrzennego, przy działaniach w ich obrębie:

- zachowanie istniejących i kontynuację rozwijanych funkcji ze szczególnym uwzględnieniem porządkowania śródmieścia (rozwój usług ogólnomiejskich – centrotwórczych) w podstrefie centralnej,
  - w podstrefie dalszego rozwoju układu przestrzennego oraz w podstrefach mieszkaniowo-usługowej i mieszkaniowej,
  - kontynuację rozwoju budownictwa mieszkaniowego jednorodzinne i usług.
- ochronę i kształtowanie systemu ekologicznego miasta z uwzględnieniem dalszego racjonalnego rozwoju funkcji rekreacyjnej (podstrefa systemu ekologicznego).

W zakresie rozwoju komunikacji ustala się i rekomenduje:

- budowę obwodnicy miasta Kowalewa Pomorskiego - przebudowa drogi krajowej nr 15 wraz z obwodnicą miasta,
- dostosowanie drogi wojewódzkiej nr 554 i 649 do klasy technicznej G;
- przebudowę i rozbudowę gminnych ulic lokalnych, w tym przede wszystkim w aspekcie obsługi nowych terenów przewidzianych do zainwestowania.

W zakresie rozwoju infrastruktury technicznej ustala się i rekomenduje:

- rozbudowę sieci wodociągowej zapewniając stały pobór wody nowym odbiorcom,,
- budowę przepompowni ścieków i rozbudowę sieci kanalizacyjnej umożliwiających rozwój układu przestrzennego,
- rozbudowę i przebudowę sieci średniego i niskiego napięcia wraz z budową kolejnych stacji transformatorowych, zapewniających dostarczanie energii elektrycznej o odpowiednich parametrach,
- stosowanie systemów grzewczych preferujących paliwa ekologiczne w zabudowie jednorodzinnej.

Obszar wiejski

Dla strefy wielofunkcyjnej oraz rolniczo-osadniczej ustala się i rekomenduje:

- mające na celu podniesienie standardów i walorów architektonicznych obiektów przekształcenia i uzupełnienia zabudowy w obrębie istniejącego zainwestowania,
- wsie sołeckie jako miejsca koncentracji mieszkalnictwa, usług podstawowych i działalności produkcyjno-usługowej w granicach zabudowy wsi i terenów rozwojowych,
- lokalizację obiektów i budynków o funkcjach, które nie zaburzają wiodącego docelowego charakteru funkcji miejscowości,
- lokalizację obiektów produkcyjnych i składowych, pod warunkiem uwzględnienia przepisów o ochronie akustycznej terenów mieszkaniowych i zagrodowych oraz zapewnienia dostępności komunikacyjnej dla pojazdów ciężarowych,

- wytyczenie obszarów o w pełni wykształconej, zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej do adaptacji i uzupełnień w ramach nowej i istniejącej zabudowy, z zamiarem sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- w celu ochrony środowiska przyrodniczego na warunkach określonych w ustaleniach ogólnych budowę, przebudowę i rozbudowę urządzeń z zakresu infrastruktury technicznej,
- dopuszczenie realizacji infrastruktury sportowej i rekreacyjnej na potrzeby lokalnej społeczności oraz rozwój funkcji rekreacyjno-wypoczynkowej z preferencją form krótkookresowych i weekendowych,
- wykorzystanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej zgodnie z przydatnością gruntów oraz warunkami określonymi w ustaleniach ogólnych, dążąc do zachowania zrównoważonego rozwoju, w tym rozwoju funkcji agroturystycznej,
- realizację ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenach, na których one obowiązują,
- zmianę funkcji lub ograniczeń w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego w przypadku ustania przesłanek prowadzących do wprowadzenia tych funkcji lub ograniczeń w trybie zmiany miejscowego planu, zgodnie z obowiązującymi przepisami,
- tereny przestrzeni publicznej, obiekty infrastruktury społecznej, technicznej oraz inne tereny występujące w strefie: świetlice wiejskie, OSP, stacje paliw, budynki oświatowo-kulturalne, place zabaw, boiska, kościoły, cmentarze tym budynki użyteczności publicznej.

Dla strefy ekologiczno-rolniczej ustala się i rekomenduje:

- polegające na integrowaniu celów gospodarczych z aktywną ochroną przyrody prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej,
- zwiększenie powierzchni leśnej poprzez dolesienia na gruntach nieprzydatnych rolniczo w oparciu o zweryfikowaną granicę rolno-leśną.

Ponadto na terenie całej gminy należy dążyć do niedopuszczenia do pojawiania się ryzyka powodziowego, poprzez racjonalne gospodarowanie gruntami przyległymi do cieków wodnych, w szczególności niedopuszczanie do nadmiernego zbliżania się do zabudowy.

5. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań

Według Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030, obszar strategicznej interwencji definiowany jest jako *„wskazany w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego kierowana jest interwencja*

publiczna łącząca inwestycje finansowane z różnych źródeł, w tym w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne i w zasoby ludzkie, lub rozwiązania regulacyjne”.

Zgodnie ze Strategią rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+ oraz Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030, gmina Kowalewo Pomorskie została zaliczona do Obszaru Strategicznej Interwencji MOF Torunia⁹, który zidentyfikowany został na poziomie wojewódzkim i wobec którego politykę rozwoju adekwatną do przedmiotu delimitacji prowadzi Samorząd Województwa.

6. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy Kowalewo Pomorskie

Na terenie gminy nie wyznacza się obszarów strategicznej interwencji, jednak na podstawie informacji w uchwalonym Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta i Gminy Kowalewo Pomorskie na lata 2015-2023 obszarami kluczowymi do wsparcia dla gminy są obszary rewitalizacji: centrum miasta Kowalewo Pomorskie oraz fragmenty miejscowości: Chełmoniec, Mariany, Piątkowo i Srebrniki.

Obszary te cechowały się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk i miały istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego. W centrum Kowalewa Pomorskiego głównymi problemami, z jakimi borykali się mieszkańcy, było wysokie bezrobocie, postępujące starzenie się społeczeństwa oraz niedostateczne bezpieczeństwo funkcjonowania rodzin, natomiast w pozostałych podobszarach zdiagnozowano m.in. spadek liczby ludności, wysokie bezrobocie, wysoki udział gospodarstw domowych – stałych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie gospodarstw domowych ogółem, niski wskaźnik przedsiębiorczości mieszkańców, niewystarczający dostęp do infrastruktury kanalizacyjnej i społecznej oraz niski poziom kapitału społecznego.

W celu wyzwolenia potencjału rozwojowego tych terenów, na ich obszarze zrealizowano projekty infrastrukturalne zaplanowane w Gminnym Programie Rewitalizacji. Dodatkowo zaplanowane były również przedsięwzięcia rewitalizacyjne, które skupiały się na m.in. poprawie poziomu bezpieczeństwa, podniesieniu aktywności zawodowej mieszkańców, zapobieganiu zjawisku wykluczenia społecznego i zagrożenia ubóstwem oraz wspieraniu i poprawy jakości życia osób starszych. Działania te obejmowały organizację różnego rodzaju zajęć aktywizacyjnych, spotkań, warsztatów i programów wsparcia, umożliwiając łatwiejszy dostęp do udziału w życiu kulturalnym i społecznym mieszkańców. W momencie sporządzenia Strategii Rozwoju większość zadań z Gminnego Programu Rewitalizacji została zrealizowana.

---

⁹ Na potrzeby prowadzenia polityki terytorialnej, w tym zawiązywania partnerstwa ZIT, gmina została zaliczona do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Torunia (który w klasyfikacji Obszarów Strategicznej Interwencji zalicza się do Miejskiego obszaru funkcjonalnego Bydgoszczy i Torunia).

7. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Prawidłowy przebieg procesu realizacji założeń Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Kowalewo Pomorskie na lata 2022-2030 będzie kontrolowany poprzez odpowiednie wdrażanie dokumentu, a następnie jego monitoring i ewaluację.

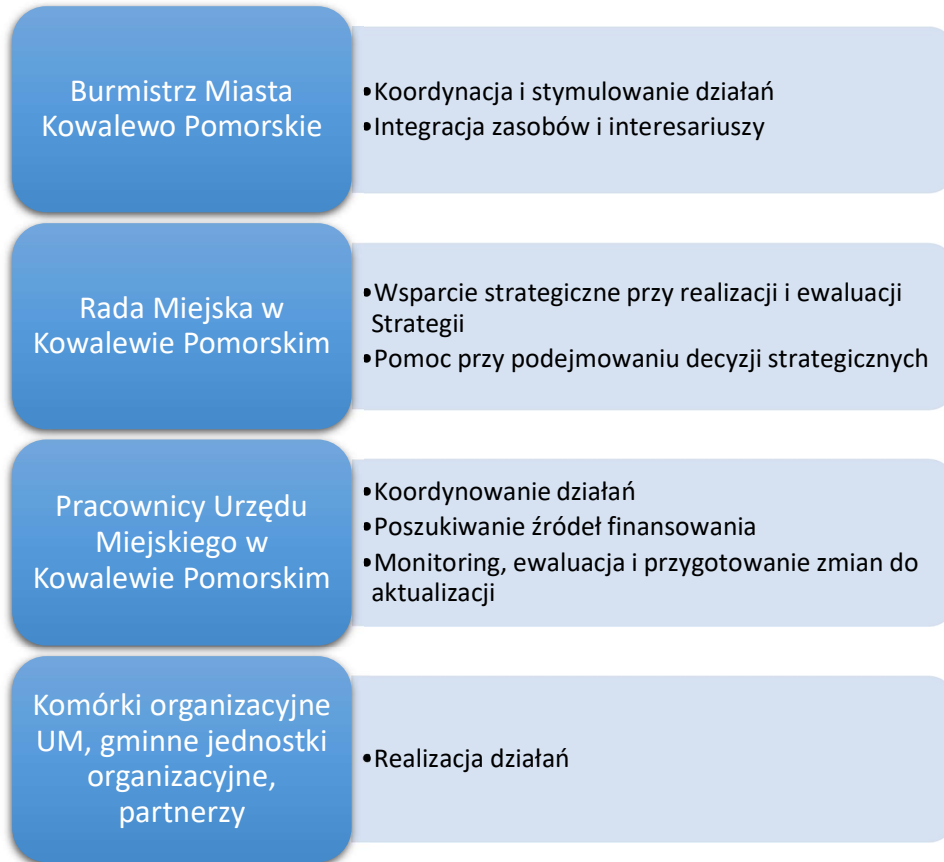
Działania wyznaczone w dokumencie wynikają z kompetencji gminy oraz ze zdiagnozowanych problemów i potrzeb mieszkańców gminy. Ich koordynacja należy do obowiązku władzy wykonawczej gminy Kowalewo Pomorskie – Burmistrza Miasta Kowalewo Pomorskie.

Wdrażanie Strategii będzie obejmować w szczególności.

- realizację przypisanych działań,
- ewaluację i monitorowanie procesu realizacji działań określonych w strategii,
- kreowanie i przyjmowanie propozycji nowych działań od partnerów i interesariuszy strategii,
- koordynację procesu jej aktualizacji we współpracy z Radą Miejską w Kowalewie Pomorskim,
- zapewnianie promocji strategii,
- poszukiwanie, wraz z innymi podmiotami zaangażowanymi pozabudżetowych źródeł finansowania dla działań.

Burmistrz Miasta Kowalewo Pomorskie będzie koordynował realizację założeń Strategii, które wykonywane będą przez poszczególne referaty i pracowników Urzędu Miejskiego w Kowalewie Pomorskim oraz kierowników, dyrektorów gminnych jednostek organizacyjnych odpowiedzialnych za wdrażanie poszczególnych kierunków działań przydzielonych im ze względu na posiadane kompetencje w danym zakresie.

Rada Miejska będzie wsparciem strategicznym przy realizacji strategii oraz podejmowaniu decyzji strategicznych.

Rysunek 3. Podział zadań realizacji Strategii

Źródło: Opracowanie własne

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Kowalewo Pomorskie będzie wdrażana poprzez wykorzystanie instrumentów obejmujących narzędzia programowe i finansowe, których zakres przedmiotowy lub kierunki wydatkowania środków podlegają bezpośredniej kontroli ze strony organów samorządu. Należą do nich m.in. programy branżowe, strategie postępowania w ramach konkretnych obszarów, uchwały budżetowe i inne dokumenty finansowe, określające krótko i długofalowe kierunki koncentracji środków finansowych, projekty międzysektorowe i międzyorganizacyjne, w tym zlecenie organizacji zadań publicznych organizacjom pozarządowym czy klubom sportowym.

Dodatkowo rekomendowane jest również przyjęcie i aktualizacja szczegółowych programów i planów określających dokładny zakres działań koniecznych do realizacji w zakresie celów wskazanych w Strategii w poszczególnych dziedzinach (np. pomocy społecznej, ochrony środowiska, rewitalizacji, gospodarki niskoemisyjnej oraz pozostałych strategii i programów jednorocznych).

Wobec powyższego, dla sprawnej realizacji przedmiotowej strategii konieczne będzie opracowywanie i wdrażanie następujących dokumentów (strategii, programów, planów) wykonawczych:

- Programu Ochrony Środowiska Gminy Kowalewo Pomorskie na lata 2016-2019 z perspektywą do roku 2023,
- Aktualizacji Projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Kowalewo Pomorskie,
- Gminnego programu opieki nad zabytkami dla Gminy Kowalewo Pomorskie na lata 2019-2022,
- Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy obejmującego lata 2022-2026,
- Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kowalewo Pomorskie na lata 2021-2030,
- Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Kowalewo Pomorskie na lata 2021-2026,
- Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomani na lata 2021-2023,
- Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Kowalewo Pomorskie na lata 2021-2023.

Ważnym aspektem wdrażania Strategii jest również zachęcanie lokalnej społeczności do aktywnego udziału w planowaniu i realizacji zaplanowanych działań, przyczyniających się do rozwoju społeczno-gospodarczego gminy. Pełna wersja Strategii znajdować się będzie na stronie internetowej gminy oraz dostępna będzie do wglądu w Urzędzie Miejskim.

Monitoring wdrażania Strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami i celami. Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji Strategii. Będzie ona polegała na gromadzeniu i opracowywaniu pozyskanych informacji oraz danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych.

Monitorowanie umożliwi:

- bieżącą ocenę realizacji działań i osiągnięcia celów,
- prognozowanie możliwych zmian warunków realizacji Strategii,
- podjęcie czynności naprawczych i zabezpieczających,
- informowanie lokalnej społeczności o osiągniętych efektach,
- zapewnienie spójności różnych dokumentów programowych.

Ewaluacja oznacza systematyczne zbieranie, analizę i interpretację danych w celu określenia wartości Strategii. W szerokim pojęciu proces ten musi odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu strategia rozwiązuje realne problemy społeczności lokalnej, w wąskim zaś aspekcie ewaluacja koncentruje się na realizacji oceny zapisów strategii np. wskaźników realizacji celów i działań strategii, rozwiązywanie problemów.

Ewaluacji podlegać będzie: materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen; oraz ocena trafności, skuteczności, efektywności, użyteczności, trwałość i spójności.

Sprawozdawczość na potrzeby monitoringu i ewaluacji będzie realizowana w okresach rocznych, w oparciu o analizę wskaźnikową, na podstawie własnych danych i informacji statystyki publicznej generowanej przez Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, a także statystyk realizatorów działań. Podmiotem odpowiedzialnym za monitorowanie będzie Burmistrz Miasta Kowalewo Pomorskie, który realizuje swoje zadania poprzez jednostki podległe.

Ponadto do ewaluacji zostanie wykorzystana metoda samodzielnej oceny stopnia realizacji Strategii i osiągniętych efektów, dokonywana siłami własnymi na podstawie zbioru informacji pochodzących ze sprawozdań i raportów. Bezpośrednim wskaźnikiem wykonania Strategii będzie stopień realizacji zaplanowanych w niej działań.

Informacje przede wszystkim zawarte będą w sporządzanym w terminie do dnia 31 maja każdego roku, raporcie o stanie gminy, który wynika z nałożonymi na jednostki samorządu terytorialnego zobowiązaniem wynikającym z art. 28aa ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2021 r. poz. 1372 z późn. zm.).

Prowadzony monitoring pozwoli na wykrycie zagrożenia w zakresie braku realizacji danego zadania i osiągnięcia założonych wskaźników oraz na ewentualną konieczność modyfikacji planowanych do realizacji działań lub podmiotów współpracujących przy ich realizacji.

W ostatnim roku badania stopnia realizacji założeń Strategii, tj. 2030 r. sporządzony zostanie raport z ewaluacji zawierający podsumowanie efektów wybranych do realizacji działań w całym okresie jej wdrażania. Pozwoli to uzyskać pełny obraz i ocenę realizacji założeń Strategii. Będzie on również określał wnioski i rekomendacje, które pozwolą usprawnić proces wdrażania Strategii na kolejne lata.

8. Źródła finansowania Strategii Rozwoju

Zaplanowane do realizacji działania wskazane w Strategii, oprócz odpowiednich zasobów ludzkich i rzeczowych, muszą posiadać odpowiednie zasoby finansowe. Efektywna polityka rozwoju gminy powinna wykorzystywać dostępne zewnętrzne środki finansowe oraz być dostosowana do możliwości budżetowych gminy. Gmina Kowalewo Pomorskie przystępując

do realizacji danego działania, w pierwszej kolejności analizuje możliwość pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania na ten cel, tj.

- środki pochodzące z budżetu państwa,
- środki budżetowe jednostek samorządu terytorialnego województwa, powiatu,
- fundusze europejskie dostępne w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Społecznego, Inicjatyw Wspólnotowych oraz w ramach Wspólnej Polityki Rolnej,
- fundusze celowe np. Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej czy Funduszu Sprawiedliwości,
- fundusze Europejskiego Instrumentu Odbudowy,
- inne fundusze związane z funkcjonowaniem Unii Europejskiej np. Fundusze Norweskie, fundusze EOG),
- środki sektora pozarządowego oraz środki prywatne w ramach partnerstwa publiczno – prywatnego,
- kredyty bankowe, pożyczki oraz inne instrumenty finansowe rynku kapitałowego.

Główne źródła finansowania działań oraz wkładu własnego stanowi budżet gminy. Część działań przewidzianych w Strategii należy do zadań realizowanych w ramach funkcjonowania gminnych jednostek organizacyjnych. Wobec tego środki na te działania pochodzić będą z dochodów własnych gminy. Realizacja części działań zakłada również współpracę z innymi jednostkami samorządu terytorialnego, stowarzyszeniami, pozostałymi partnerami. Współpraca ta może również opierać się na wspólnym finansowaniu działań, przekazaniu dotacji na ich realizację.

W poniższej tabeli przedstawiono szacunkowy harmonogram realizacji działań wyznaczonych w Strategii.

Tabela 11. Harmonogram realizacji działań Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Kowalewo Pomorskie na lata 2022 – 2030

Cel operacyjny	Kierunki działań i zadania		Okres wdrażania									Planowane koszty realizacji zadania/ Planowane źródło finansowania
			2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	
1	2		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Cel strategiczny: 1. Wysoka jakość życia i wzrost kapitału społecznego												
Cel operacyjny 1.1 Rozwój infrastruktury usług społecznych	Poprawa stanu technicznego i dostępności obiektów służących realizacji usług społecznych oraz usług w nich świadczonych	Rewitalizacja zabytkowego budynku (były zajazd w Kowalewie Pomorskim)										10 000 000,00 zł; Budżet własny gminy; Środki zewnętrzne;
		Modernizacja i budowa świetlic wiejskich na terenie gminy Kowalewo Pomorskie										10 000 000,00 zł; Budżet własny gminy; Środki zewnętrzne;
Cel operacyjny 1.2 Aktywizacja i pomoc społeczna oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	Poprawa warunków funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych	Włączanie społeczne – aktywizacja osób starszych										1 000 000,00 zł; Budżet własny gminy; Środki zewnętrzne;
	Wsparcie rodzin z problemami społecznymi i zagrożonych wykluczeniem społecznym	Aktywizacja rodzin z problemami społecznymi i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym										Budżet własny gminy; Środki zewnętrzne;
Cel operacyjny 1.3 Nowoczesna edukacja	Poprawa oferty edukacyjnej	Budowa obiektów sportowych przy budynkach oświatowych, w tym: budowa bieżni lekkoatletycznej przy Szkole Podstawowej im. Ireny Sendlerowej w Wielkiej Łące										1 000 000,00 zł; Budżet własny gminy; Środki zewnętrzne;

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY KOWALEWO POMORSKIE NA LATA 2022-2030

Cel operacyjny	Kierunki działań i zadania		Okres wdrażania									Planowane koszty realizacji zadania/ Planowane źródło finansowania
			2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	
1	2		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
		budowa bieżni przy Szkole Podstawowej im. Wojska Polskiego w Pluskowężach										1 000 000,00 zł; Budżet własny gminy; Środki zewnętrzne;
		Doposażenie placów zabaw przy budynkach oświatowych, w tym: placu zabaw przy Szkole Podstawowej im. Janusza Korczaka w Wielkim Rychnowie										100 000,00 zł; Budżet własny gminy; Środki zewnętrzne;
		Wspomaganie rozwoju i doskonalenia uczniów i dzieci										Budżet własny gminy; Budżet Powiatu Gołubsko-Dobrzyńskiego Środki zewnętrzne
Cel strategiczny 2: Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej												
Rozwój i poprawa dostępu do infrastruktury komunikacyjnej Cel operacyjny 2.1	Wpisanie DK 15 do kategorii dróg ekspresowych (S15)	Budowa DK15 w standardzie drogi ekspresowej na terenie gminy										Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne;
	Budowa obwodnic miejscowości na drogach krajowych i wojewódzkich	Budowa obwodnicy Kowalewa Pomorskiego w ciągu DK15 i DW554										Budżet Województwa Kujawsko-Pomorskiego; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne;
	Przebudowa linii kolejowej nr 353	Modernizacja linii kolejowej nr 353 na terenie gminy										Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne;

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY KOWALEWO POMORSKIE NA LATA 2022-2030

Cel operacyjny	Kierunki działań i zadania		Okres wdrażania									Planowane koszty realizacji zadania/ Planowane źródło finansowania	
			2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030		
1	2		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
	Realizacja nowej infrastruktury kolejowej na rzecz spójności województwa	Odbudowa połączenia linii kolejowej 209 Kowalewo Pomorskie – Golub-Dobrzyń										Budżet Województwa Kujawsko-Pomorskiego; Publiczne pozabudżetowe fundusze krajowe i zagraniczne;	
	Podniesienie jakości standardu dróg	Budowa i przebudowa dróg gminnych na terenie gminy Kowalewo Pomorskie										15 000 000,00 zł; Budżet własny gminy; Środki zewnętrzne;	
	Budowa infrastruktury okołodrogowej	Rozwój infrastruktury rowerowej na terenie gminy Kowalewo Pomorskie											20 000 000,00 zł; Budżet własny gminy; Środki zewnętrzne;
		Budowa i przebudowa chodników na terenie gminy Kowalewo Pomorskie											Budżet własny gminy; Środki zewnętrzne;
		Modernizacja i budowa infrastruktury oświetleniowej na terenie gminy Kowalewo Pomorskie											Budżet własny gminy; Środki zewnętrzne;
Cel operacyjny 2.2 Rozwój i poprawa dostępu do infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	Rozbudowa infrastruktury kanalizacyjnej	Przebudowa kanalizacji sanitarnej od Osiedla Brodnickiego do ul. Szpitalnej w Kowalewie Pomorskim										4 000 000,00 zł; Budżet własny gminy; Środki zewnętrzne;	
		Budowa kanalizacji sanitarnej na terenach przewidzianych w mpzp od zabudowę											Budżet własny gminy; Środki zewnętrzne;
		Modernizacja i przebudowa istniejących sieci kanalizacyjnych											Budżet własny gminy; Środki zewnętrzne;

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY KOWALEWO POMORSKIE NA LATA 2022-2030

Cel operacyjny	Kierunki działań i zadania	Okres wdrażania									Planowane koszty realizacji zadania/ Planowane źródło finansowania	
		2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
	Uporządkowanie gospodarki kanalizacyjnej na terenach po byłych PGR										Budżet własny gminy; Środki zewnętrzne;	
		Wyposażenie w sprzęt niezbędny do świadczenia usług kanalizacyjnych										Budżet własny gminy; Środki zewnętrzne;
		Wykonanie kanalizacji sanitarnej wraz z przepompownią na ul. Główny Dworzec w Kowalewie Pomorskim										324 445,10 zł Budżet własny gminy; Środki zewnętrzne;
	Rozbudowa infrastruktury wodociągowej	Przebudowa sieci wodociągowej z Piątkowa do Kowalewa Pomorskiego										8 000 000,00 zł; Budżet własny gminy; Środki zewnętrzne;
		Modernizacja i przebudowa istniejących sieci wodociągowych										Budżet własny gminy; Środki zewnętrzne;
		Modernizacja ujęć wody na terenie gminy Kowalewo Pomorskie										Budżet własny gminy; Środki zewnętrzne;
		Uporządkowanie gospodarki wodnej na terenach po byłych PGR										Budżet własny gminy; Środki zewnętrzne;
		Wyposażenie w sprzęt niezbędny do świadczenia usług wodociągowych										Budżet własny gminy; Środki zewnętrzne;

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY KOWALEWO POMORSKIE NA LATA 2022-2030

Cel operacyjny	Kierunki działań i zadania		Okres wdrażania									Planowane koszty realizacji zadania/ Planowane źródło finansowania
			2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	
1	2		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Cel Operacyjny 2.3 Wsparcie terenów popegeerowskich i pokolejowych	Rozwój i uporządkowanie terenów popegeerowskich i pokolejowych	Modernizacja, remont lub przebudowa infrastruktury publicznej na obszarach popegeerowskich na terenie gminy										Budżet własny gminy; Środki zewnętrzne
		Rewitalizacja terenów pokolejowych oraz terenów przydworcowych na terenie gminy										Budżet własny gminy; Środki zewnętrzne
Cel strategiczny 3: Ochrona zasobów środowiska przyrodniczego oraz poprawa dostępu do przestrzeni publicznych												
Cel operacyjny 3.1 Poprawa stanu środowiska naturalnego	Realizacja działań niskoemisyjnych w ramach poprawy stanu powietrza atmosferycznego	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej										20 000 000,00 zł Budżet własny gminy; Środki zewnętrzne;
		Budowa instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii										Budżet własny gminy; Środki zewnętrzne;
		Podjęcie działań przyczyniających się do elektromobilności na terenie gminy										Budżet własny gminy; Środki zewnętrzne;
	Sprawny system gospodarowania odpadami	Doposażenie PSZOK-u na terenie ZGKiM Sp. z o. o. poprzez instalację monitoringu, specjalistycznego sprzętu i kontenerów										2 000 000,00 zł; Budżet własny gminy; Środki zewnętrzne;
	Ochrona przed poważnymi awariami	Zakup samochodu ratowniczo – pożarowego										850 000,00 zł; Budżet własny gminy; Środki zewnętrzne;
	Ochrona przed poważnymi awariami	Zakup sprzętu dla jednostek OSP w terenie gminy Kowalewo Pomorskie										200 000,00 zł; Budżet własny gminy; Środki zewnętrzne;
	Zrównoważone gospodarowanie wodami	Podjęte działania w zakresie ochrony naturalnych koryt cieków oraz ochrony naturalnej retencji gruntów, w szczególności retencji leśnej oraz retencji na obszarach zurbanizowanych										Budżet własny gminy; Środki zewnętrzne RZGW

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY KOWALEWO POMORSKIE NA LATA 2022-2030

Cel operacyjny	Kierunki działań i zadania	Okres wdrażania									Planowane koszty realizacji zadania/ Planowane źródło finansowania
		2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Cel operacyjny 3.2 Rozwój przestrzeni publicznych	Rekultywacja przestrzeni publicznej i terenów zielonych na obszarze miasta Kowalewo Pomorskie – II etap										1 000 000,00 zł; Budżet własny gminy; Środki zewnętrzne;
	Zagospodarowania przestrzeni publicznej na cele rekreacyjno-sportowe i turystyczne										Budżet własny gminy; Środki wewnętrzne
	Budowa kompleksu rekreacji i aktywności międzypokoleniowej w miejscowości Kowalewo Pomorskie										845 886,84 zł Budżet własny gminy; Środki zewnętrzne

Źródło: Opracowanie własne

Poniżej opisano fundusze i środki zewnętrzne, które stanowią potencjalne źródła finansowania działań strategicznych.

Fundusze Europejskie na lata 2021-2027

Polityka spójności na lata 2021-2027 ma obejmować następujące fundusze: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Fundusz Spójności (FS), Europejski Fundusz Społeczny+ (EFS+) oraz Fundusz Sprawiedliwej Transformacji (FST).

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego służy wzmocnieniu spójności gospodarczej i społecznej UE, w tym ma łagodzić dysproporcje w rozwoju europejskich regionów i zmniejszać braki w zakresie rozwoju regionów znajdujących się w najmniej korzystnej sytuacji.

Fundusz Spójności służy redukowaniu dysproporcji gospodarczych i społecznych oraz promowaniu zrównoważonego rozwoju. W jego ramach realizowane są strategiczne projekty w obszarach ochrony środowiska i transportu, w tym transeuropejskich sieci transportowych (TEN-T).

Europejski Fundusz Społeczny+ ma być głównym narzędziem UE służącym zwiększaniu spójności społecznej i gospodarczej, odpowiadaniu na wyzwania rynku pracy i wyzwania społeczne oraz stymulowaniu zrównoważonego rozwoju gospodarczego poprzez inwestowanie w kapitał ludzki.

Powyższe fundusze polityki spójności będzie uzupełniał **Fundusz Sprawiedliwej Transformacji**. Jest on częścią Europejskiego Zielonego Ładu (European Green Deal) i elementem (I filarem) Mechanizmu Sprawiedliwej Transformacji, a jego celem jest łagodzenie skutków społecznych i ekonomicznych transformacji energetycznej.

W ramach **Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich** wspierany jest rozwój wsi i obszarów wiejskich oraz sektor rolno-spożywczy. W perspektywie na lata 2021-2027 wyznaczono dziewięć celów w zakresie: zapewnienia rolnikom godziwych dochodów, zwiększenia konkurencyjności, poprawy pozycji rolnika w łańcuchach wartości, przyczyniania się do łagodzenia skutków zmian klimatu i przystosowywania się do nich, a także do zrównoważonej produkcji energii, wydajnego gospodarowania glebą, różnorodności biologicznej i krajobrazu rolniczego, zmian strukturalnych i wymiany pokoleń, zatrudnienia i wzrostu gospodarczego na obszarach wiejskich, zdrowia, żywność i oporność na środki przeciwdrobnoustrojowe.

Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej wspierają przedsięwzięcia, w formie instrumentów zwrotnych, z zakresu ochrony środowiska, efektywności energetycznej, energii odnawialnej, ekologii, ochrony przyrody oraz zarządzania gospodarką wodną i odpadową.

Rządowy Fundusz Dróg

Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg (RFRD) stanowi kompleksowy instrument wsparcia realizacji zadań na drogach zarządzanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Jego celem jest przyspieszenie powstawania nowoczesnej i bezpiecznej infrastruktury drogowej na szczeblu lokalnym, stanowiącej ważny element prawidłowego funkcjonowania i rozwoju gospodarki oraz przyczyniającej się do poprawy poziomu życia obywateli.

Fundusz ma również na celu poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego i parametrów technicznych lokalnej sieci drogowej, a także poprawę oraz zwiększenie atrakcyjności i dostępności terenów inwestycyjnych. Rozwój lokalnej infrastruktury drogowej stanowi przy tym działanie komplementarne do inicjatyw podejmowanych na szczeblu krajowym w odniesieniu do budowy systemu autostrad i dróg ekspresowych, przyczyniając się do stworzenia spójnego i zintegrowanego systemu transportowego.

Program Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego mają na celu dofinansowanie zadań z zakresu kultury o charakterze projektowym, z wyłączeniem stałej działalności kulturalnej podmiotów. Skierowane są do instytucji kultury, organizacji pozarządowych, instytucji filmowych, szkół i uczelni wyższych, jednostek samorządu terytorialnego, podmiotów gospodarczych, kościołów i związków wyznaniowych oraz ich osób prawnych. Wyjątek stanowi jeden program – Ochrona zabytków, w ramach którego osoby fizyczne mogą również składać wniosek o wsparcie.

Fundusze norweskie i EOG 2014-2021

Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy (czyli tzw. Fundusze norweskie i EOG) to forma bezzwrotnej pomocy zagranicznej przyznanej przez Islandię, Norwegię, i Lichtenstein nowym członkom UE – kilkunastu państwom Europy Środkowej i Południowej oraz krajom bałtyckim. Głównym celem Funduszy norweskich i Funduszy EOG jest przyczynianie się do zmniejszania różnic ekonomicznych i społecznych w obrębie EOG oraz wzmocnianie stosunków dwustronnych pomiędzy państwami-darczyńcami a państwem-beneficjentem.

Za koordynację wdrażania Funduszy norweskich i EOG w Polsce odpowiada Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju.

Programy w ramach III edycji Funduszy norweskich i EOG będą wdrażane do 2024 r. Wyjątek stanowi Fundusz Współpracy Dwustronnej, który będzie wdrażany do 30 kwietnia 2025 r.

Do programów tych należą:

- Rozwój przedsiębiorczości i innowacje,
- Rozwój Lokalny,
- Badania naukowe,
- Edukacja,
- Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu,
- Kultura,
- Zdrowie,
- Sprawiedliwość,
- Sprawy Wewnętrzne,
- Fundusz Współpracy Dwustronnej,
- Pomoc Techniczna,
- Fundusz NGO,
- Social Dialogue-Decent Work.

Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO)

Jest to kompleksowy program reform i projektów strategicznych. Jego celem jest wzmocnienie odporności gospodarczej i społecznej oraz budowa potencjału polskiej gospodarki na przyszłość. Powyższy Program ma odbudować kondycję gospodarki po kryzysie wywołanym pandemią COVID-19 i zapewnić jej większą odporność na przyszłe nieprzewidziane okoliczności. Środki przyznawane w ramach programu mają być przeznaczone na modernizację technologiczną, trafić do rodzimych firm oraz poprawić jakość życia Polaków i konkurencyjność naszej gospodarki.

W ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności Polska będzie miała do dyspozycji ok. 58,1 mld euro, w tym: 23,9 mld euro w formie dotacji oraz 34,2 mld euro w pożyczkach. Czas na wykorzystanie tych środków to rok 2026.

Środki muszą być przeznaczone na konkretne inwestycje, wpisujące się w kluczowe obszary dla UE: infrastruktura, transport, energia i środowisko, innowacje, cyfryzacja, zdrowie, społeczeństwo oraz spójność terytorialna.

Wobec powyższego, Plan odbudowy ma na celu zbudowanie odporności poprzez realizację projektów w następujących obszarach:

1. Odporne społeczeństwo:
  - Ochrona zdrowia.
  - Edukacja.
2. Odporne państwo:
  - Cyfryzacja usług publicznych
  - Infrastruktura i komunikacja
3. Odporna gospodarka:
  - Umiejętności.
  - Nowe technologie.
4. Odporne środowisko:
  - Budynki.
  - Energetyka.

Program Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018 – 2027 (PROO) i Fundusz Inicjatyw Obywatelskich (FIO).

PROO to program bezpośredniego wsparcia rozwoju polskich organizacji obywatelskich. Dotacje w ramach programu będą przydzielane na rozwój instytucjonalny organizacji oraz realizację ich celów statutowych. Dotacje będzie można uzyskać zarówno na realizację wieloletniej strategii rozwoju organizacji, budowę kapitału żelaznego, ale także np. na zaspokojenie nagłych potrzeb w sytuacjach awaryjnych. Są uruchamiane konkursy dla mediów obywatelskich, organizacji strażniczych, think tanków.

Celem FIO jest natomiast dofinansowywanie projektów mających na celu zwiększenie zaangażowania obywateli i organizacji pozarządowych w życie publiczne. Dotację można otrzymać na projekt społeczny. Zakres możliwych do zrealizowania działań obejmuje wszystkie obszary działalności pożytku publicznego. W ramach Programu wydzielone zostały cztery priorytety: „Małe Inicjatywy”, „Aktywne Społeczeństwo”, „Aktywni Obywatele”, „Silne Organizacje Pozarządowe”.

Fundusz Inwestycji Samorządowych

Fundusz Inwestycji Samorządowych zarządzany jest przez Polski Fundusz Rozwoju. Fundusz powstał z myślą o zapewnieniu kapitału niezbędnego dla realizacji inwestycji realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Fundusz oferuje kilka instrumentów finansowych: kapitał wspólnika/akcjonariusza, pożyczka wspólnika/akcjonariusza, dług podporządkowany względem finansowania bankowego. Samorządy dokonują wyboru wspólnika, jako akcjonariusza w trybie procedur konkurencyjnych. Głównymi sektorami objętymi tą formą finansowania są zadania użyteczności publicznej i zadania własne jednostek samorządu terytorialnego, w tym głównie drogi, ulice, mosty, sektor wodno – kanalizacyjny, infrastruktura społeczna, gospodarka odpadami, transport zbiorowy, ciepłownictwo, ochrona zdrowia. Samorządy mogą pozyskać również środki na obiekty: infrastruktury sportowej, infrastruktury wspierającej biznes czy infrastruktury miejskiej.

Spis tabel i rysunków

Tabela 1. Analiza SWOT – przestrzeń i środowisko	19
Tabela 2. Analiza SWOT – społeczeństwo	19
Tabela 3. Analiza SWOT – gospodarka	21
Tabela 4. Analiza SWOT – infrastruktura techniczna	21
Tabela 5. Analiza SWOT – infrastruktura społeczna	22
Tabela 6. Cele strategiczne i operacyjne	25
Tabela 7. Cel strategiczny: 1. Wysoka jakość życia i wzrost kapitału społecznego	27
Tabela 8. Cel strategiczny 2: Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej	30
Tabela 9. Cel strategiczny 3: Ochrona zasobów środowiska przyrodniczego oraz poprawa dostępu do przestrzeni publicznych	35
Tabela 10. Kluczowe projekty „Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku – Strategia Przyspieszenia 2030+”, których realizacja dotyczyć będzie obszaru gminy Kowalewo Pomorskie	41
Tabela 11. Harmonogram realizacji działań Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Kowalewo Pomorskie na lata 2022 – 2030	54
Rysunek 1. Położenie gminy Kowalewo Pomorskie na tle województwa kujawsko-pomorskiego i powiatu golubsko-dobrzyńskiego	9
Rysunek 2. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Kowalewo Pomorskie	40
Rysunek 3. Podział zadań realizacji Strategii	50
Wykres 1. Liczba ludności (wg płci) w gminie Kowalewo Pomorskie w latach 2018-2020	11